

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ΄.

ΚΗΜΗΝ, ΣΑΒΑΤΟ, 8 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1912

ΑΡΙΘΜΟΣ 489

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ-
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΧΤΗΜΟΝΑΣ. Οι Άγγλοι γεωχτήμονες και η πολιτική
του Ύπουργού των Οικονομικών της Άγγλιας.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ πρὸς τὸν κ. Πάλλη.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ. Ὁ Βενιζέλος καὶ ὁ Ἑλληνι-
κὸς ὑστερισμὸς.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ χρῆμα (συνέχεια).

Γ. ΚΑΜΠΥΣΗΣ. Τὸ δαχτυλίδι τῆς μάνας (τέλος).

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θέατρο Κυβέλης — Φιο-
ρέλλα.

ΡΗΝΑ ΛΕΒΑΝΤΗ. Θλιμμένοι ἀντίλαλοι.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. —
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΥΣΤΕΡΙΣΜΟΣ

Ὁ τίτλος τῆς ἀπαντήσεως τοῦ κ. Χριστουλάκη «ὁ Βενιζέλος καὶ ἡ δημοτικὴ ἰδεολογία» εἶδεν τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ ἀρθογράφος τῶν Χανίων ἀφινε τὸ πέλαγος τῆς χονδρικῆς κριτικῆς καὶ συναξε τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς μίαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Βενιζέλου ὡς Δημιόκιστῆ. Μάλιστα «νομιμοποιεῖται» ὥπως λέγει δηλώνων ὅτι ἀνήκει ὀλόκληρος στὴ δημοσι-
κὴ ἰδεολογία καὶ ὅτι φρονεῖ «ἀδιάσειστα» πῶς ἔξω ἀπὸ τῆ δημοσιτικῆ σκέψῃ τρόπος σωτηρίας γιὰ τὸ ἔθνος δὲν ὑπάρχει. Μία τέτοια ἀξίωση δὲν τὴν ἐ-
τόλμησεν καλὰ καλὰ μήτε συστήματα οἰκονομικοῦ μετασχηματισμοῦ ὥπως τὸ τοῦ Robert-Ogden, τοῦ Saint-Simon, τοῦ Λασσάλ, τοῦ Μάρξ. Κανεὶς βέ-
βαια δὲν θὰ ἀρνήθῃ τὸ μεγάλο ρόλο ποὺ ἀνήκει στὴ γλώσσα εἰδικῶς στὸ ἔργο τῆς καταλύσεως τοῦ τω-
ρινοῦ οἰκονομικοῦ καθεστώτος, γιὰ τὸ ἔπαιον στὴν Ἑλλάδα εἶναι χωριστὰ μία ἀκόμη ἰσχυρὰ ρίζα τῆς παντοδυναμίας τοῦ. Ἀλλὰ πέραν τῆς καταλύσεως ἐνὸς ἐπὶ πλέον συμμαχητοῦ τῆς κατεχούσης τάξεως καὶ τῆς δημιουργίας μιᾶς ἀκόμῃ δυνάμεως τοῦ προ-
λεταρίου δὲν ἐπιτρέπεται νὰ νομίζουμε ὅτι θὰ κερδί-
σουμε εἰς τὴ δημοσιτικὴ νίκη. Δίχως ἄλλο δὲν εἴ-
ποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε εἰς τὴν καθιέρωση τοῦ ἰσαξίου τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος μὲ μόνῃ τὴν ἀπό-
δοση τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς στὴν ἐλότητα χω-
ρὶς τὴν καταστροφή τῆς καθαρεύουσας, ποὺ ἐκτὸς τῆ συνδρομῆς ποὺ δίνει στὴν ἀστικὴ κυριαρχία εἶ-
ναι ἕνα ἀκόμη χωριστὸ μέσον ἀλληλοεξμεταλλεύ-
σεως τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ ὡς ἕνα ἐπὶ πλέον μέ-
σον τοῦ ἀγῶνος πρέπει νὰ ἀντιλαμβάνομεθα τὴ γλώ-
σα καὶ ὄχι ὡς ἀπαντο τοῦ ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος ἐπα-
λαμβάνω στὴ γενικὴ του γραμμῆ εἶναι ἡ ἐπιστρο-
φὴ τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς εἰς τὴν ὀλότητα καὶ ἡ χρησιμοποίησή του πρὸς τὸ κοινὸν συμφέ-
ρον ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν ἐργατῶν συγκεντρουμέ-
νων εἰς ἐπαγγελματικὰ ἐνώσεις.

Καιρὸς τῶρα νὰ ἴδουμε ἂν κατὰ τάξῃ ζητημά-

των, τὴν ὁποῖαν στρώνει ὁ κ. Χριστουλάκης, ὁ Βενιζέλος ἀφέλησε ἢ τὸν ἐβλάψε τὸν γενικὸν αὐτὸν ἀγῶνα, τὸν σπρώχνει πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω ἀνάλογα πρὸς τὴν δυνάμει του, δυνάμει ποὺ κατὰ τὴ γνώμῃ μας ὡς πολιτικὴ εἶναι μαθηματικὰ ὀρισμένη (*).

(*) Ὅσο γιὰ τὴν Κρητικὴν πολιτικὴν τοῦ Βενιζέλου μάταια ὁ κ. Χριστουλάκης ἀγωνίζεται νὰ τὴν ἐκτο-
πίσῃ ἀπὸ τὴ θέσῃ τοῦ ὀρθολογισμοῦ μὲ τὸν ὁποῖον ἐξεδηλώθη καὶ ἐπάλαιψεν ἡρωϊκά. Παραδέχεται ὅτι ὁ σημερινὸς Πρωθυπουργὸς ἐξαοκλήρισε τὸ πραξι-
κόπημα τοῦ 1908 ὡς **τυχοδιωκτικὸν** ἀλλὰ τὸν ἐπι-
κρίνει γιὰτὶ δὲν ἐστάθη ἐπιφυλακτικὸς θεατῆς τῶν περιστατικῶν, ἀλλὰ ἔλαβε μέρος στὴν Οἰκουμεικὴ Κυβέρνηση ποὺ ἔγινε γιὰ νὰ διαχειριστῇ τὴν ἐνωτι-
κὴ ὑπόθεσιν. Ὁ κ. Χριστουλάκης φαίνεται πῶς δὲν ἔχει τὴν ἀδρότερη γραμμὴ τῆς Κρητικῆς πολιτικῆς τοῦ κ. Βενιζέλου: Ἀπόλυτη ὑπακοὴ στὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἐκπροσωπούμενην σὰ ἐθνικὰ ζήτηματα ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ Βασιλεῖα καὶ τὴν Κυβέρνηση, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐνεργοὺς καὶ ἐφέδρους ἀρχηγοὺς ὄλων τῶν κομμάτων. Ὁ κ. Χριστουλάκης εἴμπορεῖ νὰ ἰδῇ τὴν φανατικὴν προσήλωσιν τοῦ Βενιζέλου σὸ δόγμα του αὐτό, ἂν ρίξῃ ἕνα βλέμμα σὰ φύλλα τῆς «Πα-
τριδος» τῶν Ἀθηνῶν (1—10 Δεκεμβρίου), ὅπου ἐ-
δημοσίευσεν ἀνέκδοτα Κρητικὰ γράμματα τοῦ Βενι-
ζέλου πρὸς τὸν Πάλλη καὶ τὸν Θεοτόκην σχετικῶς μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ Προίγκηπος στὴν Νῆσο καὶ τὴν Κρητικὴν ἀποξένωσιν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ὁ κ. Χριστουλάκης παρατηρεῖ ἀκόμη γιὰτὶ σὸ ζήτημα τῆς Σημείας δὲν παρεκίνησε τὴν Κρήτην σὲ ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν. Ὑποθέτω ὅτι δὲν ὀμῶει ὀ-
βραῶς σ' αὐτὴ τὴν περίοδον. Μόλα ταῦτα ὁ Βενιζέ-
λος ἀπάντησε καὶ σὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἀγό-
ρευσίν του ἐπάνω σὸ ζήτημα τοῦ ὄρκου τῶν Μου-
σουλμάνων. «Μοῦ εἶπαν πολλὰς φορὰς γιὰτὶ δὲν

Πρώτα-πρώτα ήταν ο Βενιζέλος ήρθε στην 'Αθήνα (δ κ. Χριστουλάκης ἐνῶ στὰ πρῶτα του ἄρθρα λέγει ὅτι παρεμόνευε τὴν 'Ελληνικὴ ἐξουσία, στὸ δεύτερο συμφωνεῖ μαζί μου ὅτι «ἐτρόμαξε γιὰ μία τέτοια ἀπόφαση», κανένα δὲν εὐχαρίστησε μὲ τὸ λόγο ποὺ ἐξεφώνησε ἀπὸ τὸν ἐξῴστη τοῦ Μεγάλου Ξενοδοχείου. Τὸν μὲν πολὺ λαὸ τὸν ἐπάτησε στὴν ἐξωφρονικώτερη ἰδέα του τῆς Συντακτικῆς, ἐμᾶς δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν βουλευτὰς — δέκα-δῶδεκα — μᾶς ἐκλωτσοπάτησε στὰ γλυκύτερα ὄνειρά μας γι' αὐτὸ καὶ ἀμέσως οἱ περισσότεροὶ ἀποτραβήχθησαν σὲ στάση ἐπιφυλακῆς ἢ μᾶλλον παρασηνιακὰ τόσο ἐχθρική ποὺ ἕνας ἄνθρωπος ἀποτραβηγμένος τῶρα ἀπὸ τὸ κόμμα του δ κ. Λουκάς Ρούφος μῶς εἶπε ὅτι «εἶναι νὰ τὸν λυπᾶται κανεὶς τὸ Βενιζέλο μὲ ὅσα τοῦ κἀνουμε». Ὁ Βενιζέλος στὴ στάση μας αὐτὴ εἶδε κάτι τι γιὰ νὰ σώσῃ τὸν τόπον ἀπὸ τὴ βουλευτικὴ παντοδυναμία ποὺ εἶχε τόσο ἀπορροφήσει κάθε οὐσία τῆς 'Ελληνικῆς ζωῆς, ὥστε κάθε ἄλλη ἐνέργειά της νὰ πνίγεται ἀπ' αὐτή. Καὶ ὅχι μόνον τοῦ πέρασε στὸ νοῦ νὰ διαλύσῃ τὴ Βουλὴ ἐκεῖνη, ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος πὸς ἐκατὸ Βουλὲς εἶχε διανοηθῆ νὰ διαλύσῃ στὴ σειρά, ὅσο νὰ φέρῃ κάποια ἰσορροπία στὴ συνεργασία τῶν παραγόντων τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Κακὸ καὶ ψυχρὸ πολιτεύμα γεμάτο ψεῦδος στὴ βάση του καὶ στὴ φανέρωσή του, πλέον ἀκατανόητο ἀπὸ ὅλα τὰ πολιτεύματα, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ ἀπολυταρχικὸ, γιὰ νὰ μεταχειρισθῶ μὴ φράση τοῦ Γερμανοῦ Huber (Ταξιδιωτικὰ Γράμματα). Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν αὐτὸ ἔχομε καὶ ἔως ὅτου τὸ ξεκολλήσουμε ἀπὸ τὴ ράχη

ἐκάμαμε ἀντίσταση στὸ ζήτημα τῆς Σημαίας. Γιὰ ποῦλό λόγο; Γιὰ νὰ δεξοῦμε ἄλλη μιὰ φορὰ ὅτι εἰμεθα παλληκαράδες; Ποιὸς δὲν τὸ ξέρει ὅτι ἡ Κρήτη δὲν πολυλογαριάζει τὴν Τουρκιά, ἀλλὰ γιατί λησμονεῖτε ὅτι τότε οἱ πρόξενοι τῶν Μ. Δυνάμεων εἶπαν στὴν Κυβέρνηση καὶ εἰς ὅλους τοὺς Κρητικούς ἀρχηγούς «Ἡ κατεβάζετε τὴ Σημαία ἢ μπαίνει ὁ Τούρκος στὴ Θεσσαλία»; Τί εἶδους παλληκαριά θὰ ἦτο αὐτὴ νὰ ρίξουμε τὴν Τουρκιά ἐπάνω στὴν ἀνετομῆ 'Ελλάδα; > Αὐτὰ περίπου εἶπε. Ὅσο δὲ γιὰ τὴν τοτινὴ αἰσιοδοξία του καὶ τὴν ἔλλειψη ὠμῆς εὐλικρινείας ἀπέναντι τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ὁ κ. Χριστουλάκης δὲν κάνει ἔργον εὐθὺ ἐφ' ὅσον δὲν μᾶς ἀπαντᾷ εἰς τὸ ὅτι: ἐνῶ ὁ Βενιζέλος εἶχε μία ἀσθενικὴ πλειοψηφία στὸ 1910 (δύο-τρεῖς ψήφους) ἐσηκώθη στὴν Κρητικὴ Βουλὴ κατὰ τὴ συνεδρίαση τοῦ ὄρκου τῶν Μουσουλμάνων καὶ εἶπε σκέτα-νέτα, ὅτι γιὰ τὴν ἔνωση πρέπει νὰ περιμεινόμε καιρὸ ἀκόμη καὶ ἐμαστίγωσε τὴν Κρητικὴ ἀνυπομονησιὰ ποὺ ὠδήγησε τότε στὸ Μπουκουτάζ. Ἀλλὰ μήπως ὅταν ἦτο στὸ Θέρμοσο δὲν ὠμίλησε ὀρθά-κοφτὰ καὶ σὲ μᾶς τοὺς δημοσιογράφους καὶ τοὺς Κρητικούς ὅτι ἡ ἔνωση δὲν εἶναι πράγμα ὅσο τὸ νομίζομε εὐκόλο καὶ ὅτι μόνον τροπὴ πρὸς τὴν ἔνωση ἀναμένει ἀπὸ τὸν ἀγῶνα; Αὐτὰ πρὸ τοῦ ἀγῶνος, κατὰ τὸν ἀγῶνα καὶ στὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος, ὅταν ἐπέβαλε στοὺς φρενιασμένους Κρητικούς νὰ παραδώσουν τὰ Θερισινὰ ὄπλα τῶν στὴν Εὐρώπη.

μας πρέπει νὰ λειτουργῇ κανονικά, ἰσορροπημένα, ἄρμονικὰ μὲ πραγματικὴ συνενέργεια τοῦ λαϊκοῦ παράγοντος, ποὺ μόνον πρὸς τὴν ἀληθινὴ τὴν κυρίαρχο τῆς ἐργασίας καὶ τῆς παραγωγῆς, τὴν ἀέριαι, τὴν ὀλοκληροτικὰ παντοδύναμη *ἀνευ ἐνδιαμέσων* ἀποκατάστασή του διευθύνεται ἢ προσπάθεια τῆς νέας κοινωνικῆς συνθέσεως. Ἄμα ὁ Βενιζέλος ἐπῆρε τὴν ἐξουσία στὰ χέρια του — καὶ στὰ προηγούμενα ἄρθρα μας εἶπαμε πῶς ἠναγκάσθη νὰ τὴν πάρῃ — ἔστειλε στὸ διάβολο τὴ Βουλὴ ἐκεῖνη ποὺ ἐπάνω ἀπὸ μιὰ ἐπαναστατικὴ ἀντιπαραπολιτευτικὴ τρικυμία, αὐτὴ ἐκόπιασε στὴν Ἀθήνα μέχρι μυελοῦ ὀστέων παλαιοκομματικῆ. Ἐνεργεῖ ἀμέσως νέες ἐκλογές καὶ χρεῖε τοὺς ὑποψηφίους του. Ὁ κ. Χριστουλάκης λέγει ὅτι ὄφειλε νὰ τοὺς ξέρῃ, γιατί ἀπὸ τὸ κέντρο παρακολούθησε τὴν κοινοβουλευτικὴ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ τῶν παλαιῶν καὶ νέων ἀντρῶν. Δὲν τ' ἀκούτε! Ἀπὸ τίς ἀρχές 8)βρίου ὡς τίς εἴκοσι τοῦ μηνὸς ποὺ μεσολαβοῦσε ἀπὸ τὴν πρωθυπουργία του ἕως τὸ κλείσιμο τῶν συνδυασμῶν ὁ ἀρθρογράφος τῶν Χανίων τεντώνει αὐτὸ τὸ διάστημα εἰς μηνῶν πρωθυπουργία — ὁ κ. Βενιζέλος ὄφειλε νὰ ἐκτιμῆσῃ τὴ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων, ὥστε νὰ μὴ μπεῖ στὴ Βουλὴ παρὰ μόνον τὸ διανοητικὸ κορφολόγημα τοῦ τόπου. Ἐδῶ εἶναι κόμματα μισοῦ αἰῶνος καὶ κόμματα μάλιστα σοσιαλιστικὰ ποὺ κοσκινίζουν χρόνιους τοὺς ὑποψηφίους τους, ποὺ τοὺς βγάζουν ἀπὸ τὸν κόρφο τους, καὶ μῆλα ταῦτα σημειώνουν διαρκεῖς ἀποτυχίες στὴν ἐκλογὴ τους, ἀποτυχίες ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς, ἀληθινὰ ἀξιοθρήνητες, ὅπως μπορεῖ νὰ ἰδῆ ὁ κ. Χριστουλάκης εἰς ἕνα νέο βιβλίο ποὺ περιγράφει τὰ παθήματα τῶν σοσιαλιστικῶν ὀμάδων, ἰδίως τῶν Γερμανῶν σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα (Robert-Michers. Partis Politiques—1911). «Καὶ ἀπὸ τοὺς δεκαπέντε ποὺ σημειώνει ὁ κ. Γρανίτσας στὸ ἄρθρο του (νέους ἄντρες), τρεῖς μόνον πῆρε τίς τελευταῖες ἐκλογές στοὺς συνδυασμούς του καὶ τοὺς ἐβγαλε βουλευτῆς». Ἄλλη ἀνακρίβεια τοῦ κ. Χριστουλάκη. Ἐπῆρε τοὺς κ. κ. Μιχαλακόπουλον, Δεμερτζῆν, Διομήδην, Ἀραβαντινόν, Καρφαντάρην, Ἰατριδην, Μελίην, Ζαβιτσάνον, μὲ τὰ χέρια του τὸν Τσακανίκαν — ἀνύποπτον γιὰ πολιτικὰ, ποὺ ἐναντίον του ἐπαναστάτησε κόσμος καὶ κόσμος γιατί ὁ ἄμοιρος δὲν εἶχε οὔτε ἕνα ψῆφο καὶ ἦταν καὶ δημοτικιστῆς — προσέφερε θέσιν εἰς τὸν κ. Π. Καραπάνον, θαρρῶ καὶ εἰς τὸν κ. Κουτούπην, ἐπέμεινε σ' ἐμᾶς τοὺς Αἰτωλοακαρνανέες γιὰ τὸν κ. Τριανταφυλλόπουλο, καὶ μόνον τὸν Παπαναστασίου δὲν ἠμπόρεσε νὰ βολέψῃ ἀπὸ ἀντίσταση τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, μὲ δλην τὴν ἐπιμονὴν τὴν ὁποῖαν εἰδειξε ἀπέναντι τοῦ πρώην Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης ποὺ δὲν ἤθελε κανένα ἀπὸ τοὺς σοσιαλιστῆς. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ποὺ ἀντιπαθεῖ τὸ ἀνεξάρτητο φρόνημα καὶ δὲν ἀνέχεται γνώμη ἀντίθετη. Οὔτε ἕνας ἀπὸ τοὺς παραπάνω δὲν εἶναι ποὺ νὰ μὴν εἶπε καὶ στὴ Βουλὴ καὶ ἔξω πολλές φορές γνώμες ἰδικῆς του, ἀντίθετες ἀπὸ τίς γνώμες τοῦ Βενιζέλου, καὶ ὅμως ὅχι δὲν ἐπειράχτηκε, ἀλλὰ μᾶς ἐσπρωξε καὶ μᾶς σπρώχνει στὴ δημιουργία ὀμάδων μὲ ἰδικῆς των

ιδέες, θεωρώντας την υπαρξή της Κοινωνιολογικής ομάδος ως τόσο πολύτιμη για κινήτριο δύναμη της Κοινωνίας και της Πολιτείας, για **ατμομηχανή** όπως την έχαρακτήρισε πολλάκις, ώστε άμα τρίτος ώμιλλησε περί συγχωνεύσεώς της στο κόμμα του είπει

— Αὐτή χρειάζεται με κάθε τρόπο να είναι αὐτοῦσια, να είναι τῶν ἄκρων, να κινή τὸ πλῆθος και τὴν Πολιτεία πρὸς τὰ ἔμπρός.

Τὸ πὼς ὁ Βενιζέλος δὲν εἶναι δυνατόν να εἶναι τῶν ἄκρων, εἶναι εὐκόλο να τὸ ἐννοήσουμε. Ὁ σοσιαλισμὸς αὐτὴ τὴν ὑπηρεσία προσέφερε στὴ σοσιαλιστικὴ σκέψη. Τῆς ἔδωκε τὰ στοιχεῖα μιᾶς νέας κριτικῆς τοῦ Κράτους, ἡ ὁποία ἀνέτρεψε τὰ δόγματα τοῦ παλαιοῦ σοσιαλισμοῦ ποῦ ἔδινε τὴν πρώτη θέση στὴν πολιτικὴ και τὴ δεύτερη στὴ συγκεντρωμένη ἐργατικὴ δύναμη. Μετετόπισε τὴ δημιουργικὴ δύναμη στὴν προλεταριανὴ ὀργάνωση ὡς κέντρο βαρῦτητος τῆς σοσιαλιστικῆς δράσεως. Τὸ Κράτος ; Ἡ σύστασή του εἶναι φυσιολογικὰ ἐχθρὴ διότι πρώτα-πρώτα τὸ ἐκλογικὸ σύστημα ποῦ εἶναι ἡ βάση του και ὁ κοινοβουλευτικὸς μηχανισμὸς του ποῦ εἶναι ἡ κορυφαία φανέρωσή του προϋποθέτουν τὴ λαϊκὴ ἀργία, ἀφοῦ ὁ πολίτης ἐξασκεῖ γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν κυριαρχικὴ ἐξουσία του, πετώντας τὴν ψήφο του στὴν κάλπη και ἔπειτα παραιτεῖται γιὰ τέσσαρα χρόνια παραδομένος πλέον χειροπόδαρα στὸν ἀντιπρόσωπό του με τὴ γενικὴ και ἀπεριόριστη ἐντολή. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ Κράτος θὰ ζήσῃ ἀκόμη (*) ποῖα πρέπει να εἶναι ἡ ἀπέναντί του στάση μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καταλυτικὴ προσπάθεια ; Ἐχει στοιχεῖα να ὑπηρετήσῃ τὸ σοσιαλισμὸ ; Τὸ Δημοκρατικὸ ἄπειρα. Ὁ Νίτσε τὸ ἀπεκάλεσε ἔδαφος αὐτοαποσυνθέσεως τοῦ Κράτους γιὰ τὴν κριτικὴ ποῦ ἐπιτρέπει. Τὸ Ἀστικὸ ; Και αὐτὸ ἀρκετὰ. Πρώτα-πρώτα με τὴ μισοδημοκρατικὴ φόρμα τῶ ἐγέννησε και ἐδυνάτεψε τὸν παλαιὸ και νέο σοσιαλισμὸ, τὸν συνδικαλισμὸ. Ἄλλ' ὁ κ. Χριστουλάκης ἔχει πάθει τόση παρανόηση μερικῶν πραγμάτων ποῦ θεωρεῖ σύγχυσή μου τὸ δτι ἐνῶ παραδέχομαι τὸ Βενιζέλο σοσιαλιστὴ σ' ἄλλο μέρος λέγω πὼς ἔφερε τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος στὰ ἀστικὰ railles. Πρώτα-πρώτα ἀνάγκη να γνωρίζῃ ὁ κ. Χριστουλάκης δτι οὔτε τὸ να βγάλῃ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ φεουδαλισμὸ εἶναι μικρὸ πρᾶγμα οὔτε τὸ ἀστικὸ Κράτος ἦταν εὐκλοκαταφρόνητος σταθμὸς, ἀν τὸ ἔφερε ἐκεῖ ὁ Βενιζέλος στὸν ὀλιγο καιρὸ τῆς πρωθυπουργίας του. Τί εἶναι τὸ ἀστικὸ Κράτος ; Ἐνα πλατύτερο ἀπὸ τὸ φεουδαλισμὸ ὀικονομικὸ, κοινωνικὸ και πολιτικὸ φόρεμα. Ἄμα ἡ ἀστικὴ τάξη αὔξησε και ἐπλούτισε με τὴ βοήθεια τῆς ἐκτάσεως τοῦ Ἐμπορίου και τῆς Βιομηχανίας, τὸ παλαιὸ ἀριστοκρατικὸ σύστημα τὸ βγαλμένο ἀπὸ τὸ Ὀικονομικὸ σύστημα τοῦ φεουδαλισμοῦ δὲν ἤμποροῦσε πλέον να συμδιδαστῇ με τὴ δίψα τῆς ἐλευθερίας, με τὴν ἀφθονὴ βιομηχανικὴ ἐνέργεια. Και ἡ Γαλλικὴ ἐπανάσταση ὑπῆρξε τὸ μεγάλο τίναγμα ποῦ ὑποκατέστησε στὸ κοινωνικὸ σύστημα τῆς φεου-

δαλικῆς οἰκονομίας, τὸ ἐλεύθερο σύστημα τῆς ἀστικῆς οἰκονομίας. Ὅσον ἀπλώνονταν ἡ χρῆση τοῦ βιομηχανικοῦ μηχανισμοῦ, ὅσο ἐτελειοποιεῖτο τὸ βιομηχανικὸ Οὐττιλάξ οἱ λαοὶ ποῦ τόσο δυνατὰ ἐπολέμησαν τὴν ἐπαναστατικὴ Γαλλία ἐδημοκρατοποιοῦσαν τὸ κοινωνικὸ τῶν σύστημα και τὸ ἐφορμάριζαν ἐπάνω στὸ Γαλλικὸ. Και ὅσο περισσότερο ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ ἐγίνονταν καθαρὰ βιομηχανικὴ περισσότερο και τὸ σύστημα ἐγίνονταν δημοκρατικὸ (Ἀμερικὴ). Ἄλλ' ἐξέλιξη τοῦ βιομηχανικοῦ κεφαλαίου ραγδαϊότερα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξη ποῦ εἶναι συνέπειά της, ἀρχισε σ' ὀλίγο να μὴν ἀνταποκρίνεται εἰς ἕνα νέο πλῆθος οἰκονομικῶν συμφερόντων ποῦ αὐτὸ ἐξεκόλλαψε : Τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταρίου. Ἐπάνω στὰ ὑστερα αὐτὰ συμφέροντα στέκεται ὁλος ὁ ἀγὼν τῶν τελευταίων ἐδομηκόνα ἐτῶν. Τὸ ποῖα Σχολὴ ἔχει τὸ δίκαιο, ἀν θὰ ἐπικρατήσουν οἱ ὀρθόδοξοι (ρεφορμισταὶ) ἢ οἱ συνδικαλισταὶ, εἶναι ζήτημα ποῦ στέκει ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν δυνάμεων και τῶν ἰδικῶν μου και τοῦ κ. Χριστουλάκη, θὰ ἔλεγα και κάθε ἑλληνικῆς δυνάμεως πρὸς τὸ παρὸν γιὰ να μὴ εἰπῶ δτι ἄμα εἰς ἄλλα μέρη ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς προλεταριανῆς δικτατορίας, εἶτε τοῦτο φρονεῖ ἡ Ἑλλάς εἶτε ἐκεῖνο, τὸ πρᾶγμα δὲ θὰ ἔχῃ καμμία σημασία ἀλλὰ θὰ εἶναι κάτι τι ἀνάλογο πρὸς τὴ στάση τῆς Βαντέας κατὰ τὴ Γαλλικὴ ἐπανάσταση. Θὰ ἐλέγαμε μόνον ἐδῶ δτι οἱ ζητούντες νέες σοσιαλιστικὲς ἐπάνω στὴ φόρμα τοῦ σημερινοῦ ἀστικοῦ Κράτους δὲν εἶναι ὅπως τὸ νομίζουμε τίποτε δημοκόποι μικροπολιτικοὶ, ἀλλὰ ἔξιναι ἀγωνισταὶ τοῦ παλαιοῦ και τοῦ νέου σοσιαλισμοῦ, βλέποντες δτι κάθε κατάκτηση δυνάμειν τὸν προλεταριακὸ ἀγῶνα και τοῦ δίνει νεῦρα γιὰ τὴν ἐφοδο κατὰ τοῦ Κράτους ἢ να τὸ καταλύσῃ, ἢ να τὸ μετασχηματίσῃ σὲ οἰκονομικὴ Κοινωνία. Ἀνάμεσα μάλιστα ἀπὸ ὀνόματα ἄκρων σοσιαλιστῶν ἀναφέρω τὸ τοῦ Colins, τοῦ ἀγριότερου κήρυκος τῆς γενικῆς δημεύσεως, ὁ ὁποῖος μῦλα ταῦτα τὴ θεμελίωση τῆς νέας κοινωνίας τὴ θεωρεῖ δυσκολοκατόρθωτο πρᾶγμα δίχως τὴ συνεργασία ἐκείνων ποῦ εὐρίσκονται τώρα ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κοινωνίας, εἶτε διανοητικῆς εἶτε οἰκονομικῆς «*par la richesse*». Ἀκόμα κάποια γράμματα νέα τοῦ Λασσάλ ποῦ ἔφερε εἰς φῶς περίου ὁ Major ἀποκαλύπτουν τὴν ἴδια ἀντίληψη στὸ μεγάλο μαχητὴ ποῦ γιὰ να τὸν προσέξουν ἔλεγε δτι εἶναι ἀναγκασμένος να περπατῇ «*με τὰ μάτια ἀγρία και τὰ χέρια ἀπειλητικά*». Ἐγραψεν ὁ Λασσάλ : «*Ἄλλὰ ἐν ἑνας τρίτος κ' ἑνας δέκατος κ' ἑνας εἰκοστὸς τῆς κατεχούσης τάξεως ἦτο διαθεθεμένος γιὰ τὰ δικαιώματα τῆς ἐργασίας και ἰδίως τῶν κατωτέρων τάξεων, τότε βέβαια ὁ δρόμος μου θὰ ἦτο ἀνωφελὴς και δὲν θὰ τὸν ἀκολουθοῦσα ποτέ*». (*) Και ἀφοῦ μῆτε ἀπὸ τοὺς παληοῦς, μῆτε ἀπὸ τοὺς νέους κατεστῆλαξε ἀκόμη μιὰ λαγαρὴ σκέψη ἀν πρέπει να φυλακισθοῦμε στὴ στείρα πολιτικὴ τῆς ἀναμονῆς τοῦ καπιταλιστικοῦ αὐτολέθρου, ἢ να ἀρπάξουμε δτι ἤμποροῦμε δίχως βέβαια συνθηκολογίαι, παράλογο πρᾶγμα να μὴ εἴμεθα εὐχα-

(*) Ὁ Sorel ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους ὑμνητῆς τῆς συνδικαλικῆς βίας περίου ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὴν ἀπελπισία του δτι εἶναι μακρυνὸς ὁ ἀγὼν.

(*) Mouvement Socialiste — Ἀπρίλιος 1911.

ριστημένοι από τούτη η εκείνη την Κυβερνητική διοίκηση, αν βοηθεί τον αγώνα όπωςδήποτε είτε από διοικητική ανεπάρκεια είτε το καλλίτερο από σοσιαλιστική διάθεση.

Βέβαια ήταν περιττό για κοινό, όπως το του «Νουμά», το βιαστικό άνοιγμα σε πλατύτερη επισκόπηση της πολύμορφης σοσιαλιστικής σκέψης. Άλλ' απαραίτητο για να κατορθωθεί κάποια όχι συνεννόηση με τον κ. Χριστουλάκη, αλλά συζήτηση τουλάχιστο επάνω σε **γαιοδετημένο** έδαφος, για να μεταχειρισθώ μιὰ τοπογραφική φράση. Και είναι περισσότερο απαραίτητον ακόμη η Έλληνική σοσιαλιστική κίνηση η άκριβολογικότερα διάθεση να λάβη κάποια ώριμμένη μορφή, η και πολλές μορφές ρεφορμιστική, συνδικαλιστική, συνεταιριστική διότι διαφορετικά είναι αδύνατο οποιαδήποτε συζήτηση επάνω σε πολιτικά πρόσωπα και πράγματα και επί πλέον ολέθρια η κατεύθυνσή μας. Άμα λόγου χάριν είπομε πως είμεθα συνδικαλισταί, είμεθα υποχρεωμένοι να κηρύξουμε και εμείς και να σεβασθούμε το δόγμα της αυτόνομου δράσεως της καθαρής προλεταριανής άντενεργείας, εφ' όσον τουλάχιστον το δόγμα αυτό συγκεντρώνει τη συνδικαλιστική πλειοψηφία, και παίρνοντας δε, ήμπορούμε να δηλώνουμε ότι είμεθα έχθροι του Βενιζέλου, όχι για το πρόσωπό του, αλλά γιατί ο συνδικαλισμός είναι έχθρος του Κράτους. Άν όμως είμεθα ρεφορμισταί θα εξετάσουμε το Βενιζέλο στην κομματιαστή του σοσιαλιστική πολιτική, αν βέβαια έχει τέτοια κατεύθυνση. Σε τέτοια όμως περίσταση φως φανερό ότι πρέπει να είμεθα δυνατά ευχαριστημένοι αν όπωςδήποτε βρηθεί την ισχυροποίηση του αγώνος της εργασίας (*). Όχι μόνον διότι αυτό θα ήτο αρκετό, όπως δείχνει ο θρίαμβος του Γαλλικού συνδικαλισμού ο οποίος εξετρώπωσε από μιὰ παραγραφίτσα του νόμου του 1884, που άνοιξε πονηρά ο Βαλεντέκ Ρουσσώ, αλλά και διότι ακόμη ύστερα από έβδομηντα χρόνια αγώνος — αγώνος μέσα στο λαό όχι αγώνος μανιφέστων — οι μεγαλύτεροι σοσιαλιστές κάνουν καθημέρα κογκρέσσα και βασανίζουν τη σκέψη τους πως να κανονίσουν μιὰ πολιτικώτερη τακτική απέναντι του λαού, όπως λόγου χάρι οι αγροτικοί Μαρξισταί, απέναντι του χωρικού για να τον ξεδιπλώσουν από το χωράφι του και τον σύρουν στον αγώνα τους. Και βλέπουμε όχι τους ρεβεζιονιστάς Μπερστάιν και David να προχωρούν στη διατήρηση, στη δημιουργία μάλλον της μικρής ιδιοκτησίας, αλλά και συγγραφείς που τιμούν το Μαρξισμό, που ανά-

(*) Όσο για τη χρηστή διοίκηση δυστυχώς περισσότερη δεν ήμπορούμε να ζητήσουμε από την προσωπική επέμβαση του Βενιζέλου, ούτε άλλως τε από κανένα άλλον πολιτικό, γιατί αδύνατον να επιτύχουμε ευρύτερη και σταθερότερη ήθική δίχως την καθιέρωση του οικονομικώς υπευθύνου των υπαλλήλων για τη μικρότερη διαχείριση διοικητικών, δικαστικών και οικονομικών υποθέσεων μαζί με τη δυνατή ελευθερία εργασίας. Μιὰ τέτοια εργασία όμως δεν είναι δίκιο πράγμα να τη θεωρούμε εύκολη και γλήγορη.

πτύξαν στην αγρονομική παραγωγή τη θεωρία που ο δάσκαλος των μόνον στη βιομηχανική περιοχή έστρωσε θαυμαστά, όπως τον Καούτσκι και τον Βαντερβέλντε και τον Γκάτι να προτείνουν στα κλασικά συγγράμματά των είδη τακτικής στην αγροτική πολιτική των για να μη αποξενωθούν του αγροτικού στοιχείου (*). Και εδώ έχουμε την αξίωση από το Βενιζέλο να φανή μονοκόμματος — που; ο' ένα τόπο βιομηχανικής, τουτέστι αστικής κυριαρχίας, προλεταριακής άκινήσιος, παρασιτισμού παντοδυναμίου, κάτι τι περισσότερο από το φεουδαλισμό και επίλεκτης πνευματικής τάξεως, άμυχης, άψυχης, άνευρης και το χειρότερο ύστερικής.

Άλλά και μέσα σ' αυτή την καταντία έσημείωσε μιὰ ώθηση αξιοσημείων στην Έλληνική ζωή, την οικονομική, την έγκεφαλαική, την κοινωνική και την πολιτική με πράγματα πανίσχυρης αναπλαστικής δυνάμεως. Μάλιστα δεν έχω κανένα διαταγμένο κανένα να το θεωρώ ως μεγάλο γεγονός μέσα στη μικροανατολική ιστορία στην οικονομική της βέβαια μορφή. Και αυτό είναι η αγροτική του πολιτική την όποian δε εξετάσουμε λίγο πλατεία μαζί με την άλλη κοινωνική πολιτική του Βενιζέλου (**).

(Στέλλο φύλλο τελιώνει)

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΡΑΝΤΙΤΣΑΣ

(*) Μολονότι κατά το δόγμα της σχολής του Βακουίνε και ο συνδικαλισμός είναι τυλιγμένος στη πολιτική, αφού με το πρόσχημα πως ο σοσιαλισμός είναι οικονομική θεωρία δε θίγει καμμία θρησκεία και αίρεση, αλλά δέχεται τη θεοκρατία από την όποian άπορρέουν τόσες και τόσες ανθρώπινες τυραννίες και πρώτα-πρώτα μιὰ καθαρώς οικονομική εκμετάλλευση, η της κληροκρατίας, που στοιχίζει στον κόσμο εκατομμύρια. Μόνο στην Ελλάδα στοιχίζει 30—35 περίπου εκατομμύρια, η μεταξύ ανθρώπων και Θεού διερμηνευτική Ιεραρχία.

(**) Εάν είναι ανάγκη να νομιμοποιηθώ και εγώ δηλώνω τα εξής: Τρεις φορές που έγεινα βουλευτής ούτε έκαμα λόγο στους έκλογείς της Αιτωλοκαρνανίας πως είμαι σοσιαλιστής. Όχι διότι τουτο ίσως θα μου στοιχίσει καμμία άποτυχία — μου έφτανε ο τίτλος του μαλλιαρού — αλλά διότι έχω την ιδέα ότι πρέπει πρώτα ο λαός να έχη σοσιαλιστικάς τάσεις, να δημιουργηθή μιὰ ανάλογη συνειδητική κατάσταση και τότε να δέχεται κανείς αντιπροσωπείαν σοσιαλιστικήν, αν νομίξη την πολιτικήν ως επέκτασιν του σοσιαλιστικού αγώνος. Και αυτό το φρονώ αδιάσειστα ως τρόπο σωτηρίας προς το παρόν. Ο Έλληνικός Λαός έφθασε σε τέτοια σωματική και διανοητική άθλιότητα, ώστε δίχως γλήγορα μέτρα οικονομικά και εκπαιδευτικά θα καθή δλότελα από τη ζωή η θα σέρνη μια ύπαρξη τόσο ραχητική που θα είναι άργα να γιατρευτή μετά κάμποσα χρόνια, όπως το φώναξα με κάμποσα παραδείγματα στη μελέτη «Περί Δημοσίων Σιταποθηκών», που δημοσίευσα τον περασμένον Ιούνιον στην «Άκρόπολη». Φρονώ λοιπόν ότι η άνώτερη υποχρέωση που έχουμε είναι να κάμη ό,τι ήμπορεί ο καθένας να άναστηθή αυτός ο Λαός, να τονωθή σωματικώς και διανοητικώς, να γίνουν ανθρωπινώτερες οι δημόσιες

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ (*)

Ἀπὸ τῆ φωτιά δὲν ἀπομένουν παρὰ λίγες σπίνθες. Ὁ Σωτήρης ἔχει ἀποκοιμηθεῖ στὴ θέση του. Ὁ Γιαννάκης φαίνεται κουκουλωμένος στὸ κρεβάτι του. Ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Ζαχαρούλας.

Ἡ Ζαχαρούλα (ἀπόξω). Συφορά μου! κακὸ καὶ τοῦτο. Ποὺς τὸλπιζε Ρωφίλη μου; (ἀνοίγει τὴν πόρτα καὶ μπαίνει μαζί με τὴν Ἐρωφίλη· δῶ τὸ χιονόνερο ξακολουθεῖ τὸν πόλεμό του). Νά· κοιμήθηκε κι ὁ Σωτήρης.

Ἡ Ἐρωφίλη. Καλήτερα θειὰ Ζαχαρούλα. Ἀφοῦ δὲν τὸ ξέρουν τὰ παιδιὰ ψάχνουμε μοναχὲς μας καλήτερα.

Ἡ Ζαχαρούλα. Ἄμα ἦρθε ἡ μάνα σου Ρωφίλη μου τόχα. Νά! τὸ θυμάμαι τὸ θυμάμαι. Ἐδῆγα τὸ μαντύλι μου ἀπὸ τὸν κόρφο μου καὶ τῶπιασα πού εἶταν μέσα...

Ἡ Ἐρωφίλη. Δὲν ξέρεις κ' ἐμεῖς θειὰ Ζαχαρούλα.

Ἡ Ζαχαρούλα. Κρίμας σὲ μένα! κρίμας σὲ μένα! Τί θὰ γένω τώρα; (Ἀνοίγει τὸ σεντούκι καὶ ψάχνει. Ἡ Ἐρωφίλη ἔφερε τὸ λυχνάρι καὶ στάθηκε ἀπάνου της νὰν τῆς φωτιάει).

Ἡ Ἐρωφίλη. Τὸ βρήκες θειὰ Ζαχαρούλα;

Ἡ Ζαχαρούλα. Τίποτις! Ὅτε κει πού τὸ βάνω εἶναι οὔτε πουθενά· (τραβῶντας τὰ μάγουλά της) Συφορά μου! κακὸ πού τῶπαθα! Πάει τὸ δαχτυλίδι μου! Πάει ἡ κληρονομιά μας! (ἀποχαλισμένη κι

ὕπηρεσις τοῦ Κράτους, πού μοιραίως μετὴν καθημερινὴ ἀνάπτυξη τῆς κοινωνικῆς ζωῆς θὰ γίνονται ὀλοένα καὶ εὐρύτερες, νὰ ὑποβάλλουμε τίς ὑπηρεσίες αὐτὲς στὴν ἄνευ ἐνδιαμιέσων ἐξυπηρέτηση τοῦ Λαοῦ — ἕνα πρᾶγμα πού κατορθώνει καθημέρα ἡ πολιτικὴ τοῦ Βενιζέλου, — νὰ τίς αὐξήσουμε μάλιστα μετὰ μονοπωλιακὰς διαχειρίσεις, ὅπως τὴν τοῦ ψωμοῦ, ὥστε ν' ἀποσπάσουμε τὴ λαϊκὴ διατροφή ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴ ἀισχροκέρδεια, νὰ τίς καταστήσουμε ἀναγκαστικῶς ἠθικὰς μετὴν καθιέρωση τῆς οικονομικῆς εὐθύνης τῶν ὑπαλλήλων, τέλος νὰ ἐξαναγκάσουμε τὸ Κράτος εἰς μέτρα κατὰ τοῦ καπιταλισμοῦ ὥστε νὰ τὸν φέρουμε στὸ δευτέρο στάδιό του, ἐκεῖνο πού κάποιος ὠνόμασε «καπιταλισμὸ χαλινωμένον». Καὶ τὸ νὰ ἐπιτύχουμε αὐτὰ δηλ. ἕνα Κράτος ἀνήκον στὴν ἐργατικὴ τάξη, μία ἀνθρωπινώτερη δογάνωση τῆς Ἐργασίας, μιά διαρκὴ αὔξηση τῆς μερίδος της στὴν παραγωγή, τὸ θεωρῶ μεγάλο πρᾶγμα, μετὴν πεποίθηση ὅτι ἅμα ἄλλοῦ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς προλεταριανῆς δικτατορίας ἢ μικρὰ Ἑλλάς θὰ παρασυρῆ ἀπὸ τὴ νέα κατάστασις σὰ χαλίνα ἀπὸ μεγάλο ποτάμι.

(*) Κοίταξε ἀριθ. 460, 481 483, 484, 485, 486 487 καὶ 488.

δῶ ἀπὸ τὸν ἑαφτό της) Συφορά μου! Συφορά μου!...

Ἡ Ἐρωφίλη. Ἐχει ὁ Θεὸς θειὰ Ζαχαρούλα. Μὴν κάνεις ἔτσι.

Ἡ Ζαχαρούλα. Πάει! Πάει! Πάει! (ἀφαιρεμένη). Πάει τὸ δαχτυλίδι τ' Ἀληπάσα! Δὲν εἶταν ἀπὸ τὸ χαζινὲ τ' Ἀληπάσα! Ἡ Νεράηδα μοῦ τὸ πήρε! Χάθηκε τὸ δαχτυλίδι μου! Πάει! Πάει! ἀΠάει!... (Ἡ Ἐρωφίλη δὲν ξέρει πῶς νὰ φερθεῖ πρὸς τοὺς γονεῖς; ἢ τὴν δὲ Σωτήρη).

Ὁ Σωτήρης. (τρίβοντας τὰ μάτια του). Τί τρέχει μάνα;! (βλέποντας καὶ τὴν Ἐρωφίλη ἀπορεῖ!).

Ἡ Ζαχαρούλα. Τί θὰ γένουμε τώρα...

Ἡ Ἐρωφίλη. Θυμήσου θειὰ Ζαχαρούλα μὴν τὰκούμπησες πουθενά...

Ἡ Ζαχαρούλα. (σαστισμένη). Κοιμόσουνα βρέ! Ἐτσι φύλαγες τὸν ἀδερφό σου βρέ;

Ἡ Ἐρωφίλη. Θὰ ξυπνήσει κι ὁ κύρ Γιαννάκης θειὰ Ζαχαρούλα.

Ἡ Ζαχαρούλα (χτυπώντας τὰ μάγουλά της). Γυϊόκα μου! Τί μᾶ; ἔμελε γυϊόκα μου! (ἔρχεται κοντὰ στὸ κρεβάτι καὶ τὸν κοιτάζει. Ὁ Γιαννάκης ξεσκεπασμένος ἀπὸ τὸ ἕνα πλευρὸ ἀγκομαχάει. Βάνει τὸ χέρι της στὸ κούτελό του καὶ τὸ αἰσθάνεται παγομένο. Τρομερὰ Γιαννάκη! (ὁ Γιαννάκης ἀξύπνητος).

Ἡ Ἐρωφίλη (μετὴν τρόμο). Τεῖναι θειὰ Ζαχαρούλα!;...

Ὁ Σωτήρης (δυνατὰ καὶ τρομαγμένα). Μαάνα!..

Ἡ Ζαχαρούλα (πέφτοντας ἀπάνου στὸ Γιαννάκη τὸν τρίβει νὰν τὸν ζεστάνει). Ρούμι...ρούμι...

Ἡ Ἐρωφίλη. Πούναι τὸ ρούμι Σωτήρη;

Ἡ Ζαχαρούλα (δυνατὰ). Τρέχα Σωτήρη! ρούμι... (ὁ Σωτήρης πέρνει τὰγκειδὸ χύνει τὸ γάλα πού εἶχε μέσα κ' ἐτοιμάζεται νὰ φύγει).

Ὁ Σωτήρης. Λεφτὰ μάνα.

Ἡ Ἐρωφίλη (βγάνοντας ἀπὸ τὴν τσέπη της δυὸ δεκάρες). Νά τρέχα γλήγορα· βρόντα ὅπου τύχει νὰ σάνοίξουν... (ὁ Σωτήρης τρέχει).

Ἡ Ζαχαρούλα (τρίβοντας ὀλοένα τὸ Γιαννάκη). Γυϊόκα μου! Γυϊόκα μου!

Ὁ Γιαννάκης (ἀργιὰ καὶ οδυσμένα). Κρυόνω!...

Ἡ Ζαχαρούλα. Γιαννάκη μου!... Χρυσέ μου!

Ἡ Ἐρωφίλη. (συσταλτικὰ πάντα). Νάναψουμε φωτιά θειὰ Ζαχαρούλα.

Ἡ Ζαχαρούλα (νιόθοντας τὸν ἑαφτό της λίγο). Φωτιά; ! Φωτιά; !

Ὁ Γιαννάκης (οδυσμένα). Πε...θαίνω...μάνα... μου...γλυ...κειά...πε...θαί...νω...

Ἡ Ζαχαρούλα (σαστισμένη). Ρωφίλη μου βρή-

θα με. Ματάλαβε ἐδῶ πού δὲν κοινόνησες. Σὲ συμπαθαίει ἢ χάρη του...

Ἡ Ἐρωφίλη. Μπὰ θειά Ζαχαρούλα· (ἔρχεται κοντὰ στὸ κρεβάτι).

Ἡ Ζαχαρούλα. Τρίβει τὸ Γιανάνκη μας νὰ ἰδεῖς ἔτσι καλὸ θέλεις. (Ἡ Ἐρωφίλη κάθεται στὸ κρεβάτι καὶ τοῦ τρίβει τὰ μελίγκια του). Σάγάπαγε Ἐρωφίλη μου ὁ Γιανάνκης μας πολὺ σάγάπαγε (ἔρχεται βιαστικῆ καὶ πέρνει μιὰ μαναβέλα πού εἶταν ἐκεῖ κάπου πεταμένη· ρίχνει τὸ παλιοτράπεζο χάμου καὶ τοῦ σπάζει τὰ πόδια καὶ τὰ κάνει καψόξυλα· ἔπειτα τὰ φέρνει στὴν ἐστία κι ἀνάβει ξανά τὴ φωτιά· τὴ φυσάει ἡ Ζαχαρούλα κ' ἐκείνη πετάει σὲ λίγο λάβρα ἐνῶ ἡ Ἐρωφίλη ὀλοένα σκυμένη στὸ Γιανάνκη τοῦ τρίβει τὰ μελίγκια του καὶ τονὲ χουσαίνει μετὰ τὸ στόμα της).

Ὁ Σωτήρης (μπαίνοντας μὲ μὲρμή). Νά! ἔσπασα πόρτες γιὰ νὰ μᾶνοῦξουν.

Ἡ Ἐρωφίλη. Δὸς μου το ἐδῶ· (ὁ Σωτήρης τῆς τὸ πάει).

Ἡ Ζαχαρούλα (στὸ Σωτήρη). Ἔλα καὶ φύσα τὴ φωτιά! ὁ Σωτήρης πάει στὴν ἐστία· ἡ Ἐρωφίλη ραντίζει καὶ τρίβει τὸ Γιανάνκη μετὰ ρούμι).

Ὁ Γιανάνκης (μισοπεθαμένα). Ἄ! μ...ρου... διὰ!... (ἔρχεται κ' ἡ Ζαχαρούλα κοντὰ του καὶ τοῦ τρίβει τὸ κορμί. Καταγίνονται οἱ δυὸ γυναῖκες ἀμύλητες κἀμποση ὦρα. Ὁ Γιανάνκης ἀνοιγεκλεῖ τὸ στόμα του καὶ παραμιλάει ἀσυνάρτητα. Ὁ Σωτήρης φυσώντας τὴ φωτιά προσέχει πάντα στὸ κρεβάτι).

Ἡ Ἐρωφίλη (ἄξαφνα). Θειά Ζαχαρούλα!

Ἡ Ζαχαρούλα. Τεῖναι Ἐρωφίλη;

Ἡ Ἐρωφίλη (δείχνοντας τὸ δαχτυλίδι). Δὲν εἶναι τοῦτο τὸ δαχτυλίδι; Ὁ κύρ Γιανάνκης τὸ κράταγε στὸ χέρι του καὶ μοῦ τᾶφισε πού πήγα νὰν τοῦ τρίψω τὸ χέρι...

Ἡ Ζαχαρούλα. Ὁ Γιανάνκης τὸ κράταγε;

Ὁ Γιανάνκης (τέλεια ξεψυχισμένα). Θά...θὰ θά... με με...ξυ...πνή... (ἀκούγονται οἱ καμπάνες γλήγορα γλήγορα καὶ χαρμόσινα).

Ὁ Σωτήρης (ἀπὸ τὴ θέση του). Γενήθηκε ὁ Χριστός!

Ἡ Ζαχαρούλα (χαμημένα). Ὁ Γιανάνκης σοῦ τᾶφηκε ;...

Ὁ Γιανάνκης (τὸ ἴδιο)· πνή...πνή...σει... (σέρνει τὸ κεφάλι του ἀκίνητο πιά στὴν ποδιά τῆς Ἐρωφίλης)

Ἡ Ἐρωφίλη (παγομένη). Παναγίτ μου!

Ἡ Ζαχαρούλα (βλέποντας τὸ Γιανάνκη γερμένο στὴν ποδιά τῆς Ἐρωφίλης ἀκίνητο. Τρελά πιά καὶ χαμημένα). Γυϊόκα μου! Γυϊόκα μου! Ἔδωκες τὴν ἀρεβώνα τῆς νιότης καὶ τῆς γεροσύνης; Γυϊόκα μου!

Γυϊόκα μου σοῦπρεπε τέττα νύφη σοῦπρεπε! Πούσαι χρυσέ μου νὰν τὴν πάρεις; Δικὴ σου εἶναι καὶ σὲ θέλει! Μὴ φέθγεις ξανθὲ μου κ' ἡ νύφη σου εἶναι ὡμορφη! Γύρνα ἀγέρι μου γύρνα! (ἄξαφνα πέφτοντας ἀπάνου του μετὰ σπαραχτικὰ φωνή). Πάει!...

(Οἱ καμπάνες σημαίνουν ὀλοένα χαρμόσινα).

1898

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΑΗΣ

ΦΙΟΡΕΛΛΑ

Δρᾶμα σὲ μιὰ πράξη τοῦ κ. Παντελῆ Χόρν.

Ἡ εἰλικρινεία τοῦ τεχνίτη δὲ φαίνεται ἀπὸ τὴν «κατὰ συνθήκη» ἐπιτυχία, παρὰ ἀπὸ τὸ δρόμο πού ἀκολουθεῖ γιὰ νὰ φτάσῃ ἐκεῖ πού βλέπει αὐτὸς τὴν ἐπιτυχία. Εἶναι ἀλήθεια πὺς ὁ συγγραφέας τῆς «Φιορέλλας» κἀμποσες φορὲς παραστράτησε, κινημένος ἀπὸ τὸ σκοπὸ τοῦ νὰ μιλήσῃ πιδ κοντὰ μετὰ τὴ διάθεση καὶ τὴ σκέψη τοῦ κοινού μας, πού βρῖσκεται ἀκόμα σὲ σύγνεφα μῆς βάρβαρης συντηρητικότητος καὶ σεμνοτυφίας. Ὅμως ὁ κ. Χόρν, λιγότερο μετὰ τοὺς «Νικημένους» καὶ περισσότερο μετὰ τὴ «Φιορέλλα», ἔβαλε τὸ χαλινάρι πού πρέπει στὴν τέτοια του τάση, κ' ἤρθε νὰ πάρῃ ἀπὸ τίς ἀληθινὰς πηγὰς τῆς ζωῆς τὰ θέματά του.

Ἡ Φιορέλλα ἀπατᾷ τὸν ἀντρα τῆς μ' ἓνα ὑπάλληλο τοῦ γραφείου του. Ἡ δούλα, γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν κυρά τῆς, τὸ φανερώνει. Ὁ ἀντρας τῆς Φιορέλλας βεβαιώνεται ἀπὸ τὰ γράμματά τῆς πρὸς τὸν ἐρωμένο τῆς, καὶ δὲν ἔχει τίποτ' ἄλλο νὰ κάμῃ παρὰ νὰ τὴν γυρίσῃ στὸ σπίτι τῆς. Προσκαλεῖ τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα τῆς Φιορέλλας καὶ τοὺς δηλώνει τὴν ἀπόφασή του. Ἡ Φιορέλλα ἀρνίεται νὰ πάῃ σπίτι τῆς, καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ τραγικῆ, φανερώνει πὺς αὐτὸ τὸ σπίτι τοῦ πατέρα τῆς στάθηκε ἡ καταστροφὴ μετὰ τὰ παραδείγματα πού ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ μητέρα τῆς. Ἀναλαθίνει ὁ γέρος, ὁ πατέρας τῆς Φιορέλλας, νὰ κανονίσῃ τὰ πράματα. Μιλεῖ τοῦ γαμπροῦ του συντριμένος. Κι αὐτὸς ἄλλοτες βρέθηκε στὴν ἴδια θέση, ἐπνιξε τὸν πόνο του καὶ ἀκολούθησε τὴ μοῖρά του δίχως νὰ μιλήσῃ, γιὰτὶ βαρὶ τὸ σκάνταλο εἶτανε κ' ἡ Φιορέλλα τότες, μεστὸ κοριτσάκι, ἤθελε τὴ φροντίδα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπόληψής του. Καλύτερα νὰ τὰ ξεχάσῃ κανεὶς τέτοια πράματα, παρὰ νὰ τὰ ξετυλίγῃ. Συμβουλεύει τὸν γαμπρό του νὰ κάμῃ κι αὐτὸς τὸ ἴδιο, γιὰ χάρη τῆς Χρηστίνας, τῆς μικρῆς χαριτωμένης κόρης τῆς

Φιορέλλας. 'Ο άντρας της Φιορέλλας συγκινείται στα λόγια του πεθερού του. Δεν είναι μόνος αυτός που πονεί. Για την ίδια αιτία μαρτύρησε κ' ένας άλλος, που τώρα του μιλεί με τόση γαλήνη. Έτσι αποφασίζει και πνίγει το σκάνταλο, κ' η Φιορέλλα γίνεται πάλι της ζωής του ή συντρόφισσα.

Τò έργο ζουγραφίζει με στέρεα χρώματα τη σύγχρονη κοινωνία μας. Οί τύποι που μάς παρουσιάζει ο συγγραφέας, όσο κι αν είναι στορισμένοι με χοντρές γραμμές, ζούνε φυσικά πάνου στη σκηνή και κοινοούνται έσωτερικά. Δεν είνε τὰ συνηθισμένα νευρόσπαστα της δημοσιογραφικής θεατρογραφίας μας. Όμως, μπορεί να παρατηρήση κανείς, πώς ο μύθος του έργου έχει κάμποσα χάσματα και τεχνικά λάθια. Η ειρωνία του άντρός της Φιορέλλας και τò βασάνισμά της σέ τυραννικές έρωταπόκρισεις γιομίζουν κουραστικά μαά σκηνή δλάκαιρη, δίχως αίτια δραματική. Την άλληγορία του κάτι που έχασε η Φιορέλλα, αίτια λύπης για τη Χρηστίνα, και που της τò ξαναδίνει ο άντρας της, τη βρίσκουμε ανάβαθη και άφύσικη και κακοθαλμένη μιμητικά. Η άφορμή και τò ζετύλιγμα της αγάπης της Φιορέλλας πρòς τόν υπάλληλο του άντρός της μένει μυστήριο για τò θεατή, ενώ θά μάς έδινε κάμποσο ύλικό για τò ψυχολογικό της ζύγιασμα. 'Ο ίδιος ο έρωμένος της τίποτα δέ μάς δείχνει, και μπορούμε να πούμε, πώς ο τύπος αυτός είνε παραμελημένος από τò συγγραφέα, ενώ ίσια ίσια έπρεπε να τού δώση ζουγράψισμα από τὰ πιδ δυνατά, που θά τονέ βοηθοüse στò τεχνικώτερο ζετύλιγμα του έργου. Γιατί η αλήθεια της ζωής δέ φτάνει να δημιουργήση μονάχη έργο καλλιτεχνικό. Χρειάζεται κάποια λυγεράδα στη διατύπωση και κάποιο άψηλότερο φτερούγισμα τη στιγμή που τò ύψάδι της σκηνικής τέχνης ένώνει τόν κόσμο της φαντασίας του καλλιτέχνη με τόν κόσμο τόν πραγματικό. Η ίερή πνοή που χρειάζεται για τò ζωντάνεμα της δημιουργίας, δέν είνε του καθενός. Και σάν η τέτοια πνοή λείπει, δέν μπορεί τò έργο της τέχνης να ζήση την άξία που τού πρέπει.

Η «Φιορέλλα» είνε από τὰ έργα, που για την άγρονη δραματογραφία μας δείχνει τò μέρος που κρύβεται η πηγή της άληθινής παρατήρησης. 'Ο συγγραφέας της άς πασχίση να βοή και την ανάδρα της Τέχνης που τού λείπει, με τò δρόμο της ελλικρίνειας που φαίνεται για την ώρα πώς θέλει ν' ακολουθήση.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ (*)

Στην ταβέρνα τώρα οί χωριάτες είχαν φύγει. Κι από ένα άλλο τραπέζι άντήχησε από πολλά στόματα ένα άλλο τραγούδι :

Σάν απεθάνω θάφε μου δώ μέσα στην ταβέρνα
Νά με πει η ταβερναριά κ' η κόρη που μ' έκέρνα.

Στò τέλος του τραγουδιού έλη η ταβέρνα έγέλασε. 'Ο κόσμος είχε πληθύνει. 'Ο μικρός ξυπόλυτος δούλος δέν έπρόφτανε να πλένει τὰ ποτήρια, κάποιοι κρασισμένοι έφώναζαν περισσότερο. Και η κουδέντα εΐταν γενικιά. Έμιλοΰσαν για τὰ καράδια, για τὰ παπόρια που έρχόνταν φορτωμένα κάρβουνα και που έφόρτωναν τὰ λάδια του νησιού· έμιλοΰσαν για τὰ παζάρια του λαδιού που εκείνην τη χρονιά είχαν βασταχτεί άκριδά πολύ, για τὰ χρήματα που έμπαιναν στòν τόπο· έμιλοΰσαν για τούς φόρους που έδαζε η Κυβέρνηση, κάθε Κυβέρνηση, έτσιμάζοντας πόλεμο, για να στέρνει του τόπου τὰ πλούτη, τόν έδρο του εργάτη, σέ ξένα πουγγιά των πλούσιων της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Άγγλίας, της Ιταλλίας, και κάπου κάπου αντίσκοφτε την όμιλία ένα άρμονικό τραγούδι, σάν τουτο :

Κορίτσι δέν αγάπησα ποτέ με τόν παρὰ μου
Παρὰ με τò τραγούδι μου και με τόν ταμπουρά μου.

Μια Κυριακή τ' απόγιομα η σίερα Έπιστήμη ή Τρινκούλαινα, έκαθότου, όπως έσυνήθιζε κάθε γιορτή, μ' άλλες νοικοκυρές στη μικρή πλατεία του προαστείου. Η κάθε μία είχε φέρει τò σαμνί της από τò σπίτι της, κ' εΐταν όλες καθισμένες στην άράδα στην άκρη του δρόμου, μπρòς στα σπίτια. Μπροστά τους, η θάλασσα ήσυχη και μπλάδα, άπλωμένη ως τὰ βουνά της στεριάς που εΐταν εκείνην την ώρα καταχνιασμένα άκόμα από τò θερμό λιοπύρι. Σ' ένα μέρος κατηγορητò στò γυαλό, δύο μαΰνες, η μία άφτιαστη άκόμα, η άλλη κοντοτελειωμένη, έπρόσμεναν τούς μαστόρους, που την άλλη μέρα τò πρωί θά ξανάπιαναν τò έργο τους. Πάνου σ' ένα τεντωμένο σκοινί έστέγγωναν τὰ μαΰρα δίχτυα. Ένας άγέρας ζεστός έμπαινε από τη θάλασσα και η κάψα εΐταν άκόμα πολύ δυνατή. Τού προάστειου τὰ κορίτσια, έσεργιάνιζαν μπουλούκια, μπουλούκια, στη μεγάλη τη ρούγα, όλα χωρís μά-

(*) Κοίταξο αριθ. 487 και 488.

δεμα στο κεφάλι, καλά χτενισμένα, μ' άσπρες ποδιές, μ' ένα δύο γαρούφαλλα ή ρόδα στον κόρφο, μιλώντας και γελώντας δυνατά άναμεταξύ τους, ρίχνοντας κάπου κάπου ματιές προς τὸ πλάι, θπου ὀρθοί, άκκουμπημένοι στους τοίχους τῶν σπιτιῶν οί νέοι, Κυριακάτικα ντυμένοι, τὰ κοιτάζαν ένα ένα. Οί νοικοκυρές τὰ καμάρωναν, και ὀλοένα ἔκουβέντιαζαν άναμεταξύ τους. «Τύχη καλή ἤβρηκε» ἔλεγε ἡ σίόρα Ἐπιστήμη, «ἡ θυγατέρα τοῦ παπᾶ μας φτωχοῦλα ἡ καημένη. Μὰ αὐτὸς στέκεται καλά».

«Τί νὰ σ' ὀρίσω», τῆς άποκριθῆκε μία μεσόκοπη άσπροντυμένη παχειά γυναίκα, «καλὸς και περιφημος ὁ νέος, μὰ θαλασσινός, νὰ σὲ χαρῶ σίόρα Ἐπιστήμη. Τὸ ψωμί τοῦ θάλασσας ἔχει φαρμάκια».

«Ὡς τόσο» ἔκαμε μία ξυλαγερνή γριά, άσκημη ποῦ ἔφοροῦσε μαῦρα, «ὁ παπᾶς τὴν ἔπάντρεψε μαγάρι κ' οί δικές μας ἔτσι κι ὀποιον καλὸ μᾶς θέλει».

Αὐτὴν τὴ στιγμή ἔπέρασε γοργὰ ἀπὸ μπροστά τους ένα μεγάλο αὐτοκίνητο, λαλώντας, ἀφίνοντας ὀπίσω ἕναν άκκοσμο καπνὸ. «Διάολος στοί τρουμπέτες σας», εἶπε μία ἄλλη νοικοκυρὰ ὡς πενήντα χρονῶ ποῦχε καλοχτενισμένα τὰ μαῦρα τῆς μαλλιὰ και ποῦ ἔκρατοῦσε τὰ παχειὰ τῆς χέρια σταυρωμένα ἀπάνου στον κόρφο τῆς, «τώρα ἔδγῆκανε κι αὐτὲς οί μηχανές για νὰ σκιάζουνε τὴν καημένη τὴ φτώχια ! Ὡ αὐτοί οί πλούσιοι ; Σῶχουνε ὀλα». Και μὲ τὸ χέρι τῆς ἔφοβέρισε τὸ αὐτοκίνητο ποῦ δὲν ἔφαινότουν.

«Ἔτσι ἔκαμε ὁ Θεὸς τὸν κόσμο του» εἶπε χαμογελώντας ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη, «κ' ἔμεῖς οί φτωχοί θὰ ζήσουμε μὲ τὸ πλούσιοι».

«Καλὰ λέει», εἶπαν ἀμέσως δύο τρεῖς προεστὲς ἔπαινώντας τὴν.

«Ὁ βρώμας», ξανάειπε ἡ νοικοκυρὰ ποῦ ἔμισοῦσε τοὺς πλούσιοις, «ὄ,τι κάνει ὁ Κάτζες, θέλει νὰ τὸ κάνει και λόγου του ! Μᾶς ἔφερε τώρα κι ἔμοιες τρουμπέτες, για νὰ τόνε παίρνει ὁ κόσμος για τὸν Κάτζε. Κακό του καιρὸ ! Τί νὰ σοῦ κάμω, σάν ἡ Κυβέρνηση τοῦ ρίχτει στο βρωμόστομό του τὰ ναπολεόνια μὲ τὸ φτυάρι, τὸ ξέρω και γὼ ποῦ ἔπλούτησε. Δέκα χρόνια ὀπίσω εἶτανε κι αὐτὸς μικρὸς ἄθρωπος». Και ἔκούνησε βεβαιώνοντας τὸ κεφάλι.

«Μὴν παραμιλεῖς, σίόρα Χριστίνα», εἶπε σοδάρᾳ ἡ Ἐπιστήμη, «εἶναι ψωμοδότης τοῦ φτωχοῦ ἔκατὸ γυναῖκες και κοπέλλες κ' ἔκατὸ ἄντρες ζοῦνε ἀπὸ τὰ χέρια του.»

«Χά, χά», ἔγέλασε ἡ ἄλλη μὲ κακία, «θέλεις νὰ πείς τόνε πλουταίνουνε, αἱ ; Μὰ προχτές, σ' Ἄλεύκι, ἔπλάκωσε μία προβατίνα και θᾶδρισκε. τὸ μεπeliά του, μὰ φτηνὰ πάλε τὴ γλύτωσε».

«Ὡχ ἀφίστε αὐτὲς τὲς κουβέντες ποῦ δὲν εἶναι χριστιανικές», εἶπε κάποια.

«Πρᾶμα κοπέλλα πῶχεις, σίόρα Χριστίνα», εἶπε ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη, δείχνοντας μὲ τὸ δάχτυλο ένα κορίτσι ποῦ ἔδιάδαινε μὲ τὲς φιλενάδες του — «Ἄδύνατο μέρος τὸ καημένο ! Φτωχοῦλα. Και ἡ Ρήνη σου, κυρὰ Ἐπιστήμη, ἀκόμα σπῆτι ; γιατί δὲν ἔδγηκε ;»

«Ὅπου κι ἂν εἶναι θὰ τῆνε ἰδοῦμε. Ἐσυγυρίζονταν ἀπὸ τώρα».

Δύο ἀμάξια καταφορτωμένα μὲ σακκιά, κανίστρια, λάχανα, ἄθρωποις, μὲ κατακουρασιμένα λιγνὰ και κακοσυγυρισμένα ἄλογα, ἔδιάδαιναν ἔκεινην τὴ στιγμή σηκόνοντας ένα σύγνεφο σκόνῃ.

«Μᾶς ἔπνιξαν», εἶπε φτυώντας ἡ νοικοκυρὰ ποῦ ἔμισοῦσε τοὺς πλούσιοις.

«Εἶναι τὰ ἀμάξια τὰ Ἄκρωτικά ποῦ πάνε στὰ χωριά. Τώρα κάθε χωριὸ ἔχει και τὴν ἄμαξά του».

«Ποιὸς εἶτανε ὁ ἄρχοντας ποῦ εἶτανε μέσα;» ἔρώτησε κάποια.

«Ἐγὼ τόνε ξέρω», εἶπε ἡ κυρὰ Χριστίνα μὲ πείσμα· «εἶναι αὐτὸς ἀπὸ τὸ Λευκοράκι· ἔκει τᾶχει ὀλα δικὰ του, χτήματα, ἄντρες, γυναῖκες, κοπέλλες ! Τώρα και τὰ χωριά καταντήσανε χειρότερα ἀπὸ τὴ χώρα : πορνοστάσια. Τί νὰ κάνουνε οί δυστυχισμένοι οί χωριάτες ; ἂ δὲν ὑποτχτοῦνε ψοφᾶνε τὸ πείνας».

«Πάλε τὰ ἴδια ἡ σίόρα Χριστίνα»· εἶπε ἡ Ἐπιστήμη, «ἄφήστε τα αὐτὰ. Ἄφησε τὸν κόσμο νὰ πάει στὴ δουλειά του».

«Ἦρθε ἡ Ρήνη σου ;»

«Δὲν τὴ βλέπω».

«Νὰ ζήσεις, σίόρα Ἐπιστήμη, κάτι καλὸ ἀκούσαμε, εἶναι ἀλήθεια ;»

«Τί ;»

«Μὰ κάτι για τὸν Ἄντρέα τὸν Ψῆ».

«Ἄ, ἔμεῖς εἴμαστε», εἶπε ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη, κλειώνοντας τὰ μάτια, «μικροί ἄθρωποι, κι αὐτὸς ἀπὸ οίκογένεια. Ποῦ ν' ἀπλώσουμε τόσο ψηλά. Και πάλε, ἂν τὸ γράφει ἡ τύχη τῆς...»

«Δίκηο. Δίκηο»· εἶπαν πολλές.

«Μὰ τί νέος !»

«Κρίμας», εἶπε ἡ νοικοκυρὰ ποῦ ἔμισοῦσε τοὺς πλούσιοις, «ποῦ ἔφτωχόνανε τώρα κομμάτι κι αὐτοί οί Ψῆδες. Μὰ εἶναι ἄθρωποι ποῦ δὲ χάνονται. Ἐχουνε τόσες γῶρες. Μοναχὰ, κοιτάξέ σου καλὰ, σίόρα Ἐπιστήμη μὴ... μὴ σᾶς γελάσει. Τᾶκαμε τὰ ἴδια ὁ μαγαρισμένος ὁ πατέρας του· και ἔκακομοίριασε, ἀνάθεμά το, μία δύο ἔδῶ στο μπόργο».

«Τᾶκαμε ἔκει ποῦ τοῦ περνούσανε ! μὰ ξέρεις, τί κοπέλλα εἶναι ἡ Ρήνη μου ;»

«Τὸ μῆλο ποῦ θὰ πέσει ;» εἶπε κάποια.

«Ἀποκάτου ἀπὸ τῆ μηλιά», ἀποτέλειωσε μία ἄλλη.

«Οὔτε γιὰ ὄλο τὸ βιὸς τῶν Κορφῶνε, μάτια μου, δὲν τὸ κάνει», εἶπε μία τρίτη.

«Γι' αὐτὸ καὶ γὼ ἀφίνω», εἶπε μὲ περηφάνεια ἡ Ἐπιστήμη· «παιδι δικό μας εἶναι, ἀπὸ δῶ ἀπὸ τὸ μπόργο. Καμμία φορὰ κουθεντιάζουμε καὶ τὸ ἀφίνω. Τὰ λόγια ξέρεις μπόττα δὲν κάνουνε. Μοναχὰ στὸ δρόμο δμῶς. Δὲ θέλω νὰ τσῆ κόψω τὴν τύχη της, ἂν τσῆ γράφει νὰ τόνε πάρει».

«Καλῶς τὰ κουθεντιάζετε νοικοκυρές», εἶπε μία μισόκοπη συμπαθητικὴ γυναίκα ποῦ ἤρθε μὲ τὴν καρέκλα της ν' ἐντρυμώθηκε ἀνάμεσα στὶς ἄλλες. «Ἄ! γιὰ τὴ Ρήνη μιλεῖτε; τὸ ξέρει λιπὸν ἡ σὺρα Ἐπιστήμη;»

«Νὰ ξέρω τί, Κωσταντίνα ;» εἶπε μὲ σοβαρὸ ὄφρος.

«Τῶχει κρουφὸ καμάρι» εἶπε ἡ νοικοκυρὰ ποῦ ἐμισοῦσε τοὺς πλούσιους· «εἶναι, πέξ, ὄλα τελειωμένα· γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὴ γνοιάζει».

«Χαρὰ σ' ἐσᾶς» εἶπε ἡ νειόφερτη. «Ἀπὸ τὴ γειτονιά μας ἔρχομαι. Ἐκουθεντιάζανε τὰ παιδιὰ πολλήωρα στὸ δρόμο καὶ δὲν ἐσκιαζόντανε ποῦ τὰ βλέπαμε. Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ, εἶναι κομμάτι σὰν ἀπρεπο... τὸν ἔμπασε τώρα μέσα».

Ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη ἀνατινάχτηκε μὲ μιὰς κ' ἐδρέθηκε ἐρθῆ. «Τί λέξ, Κωσταντίνα, εἶπε πασκίζοντας νὰ φαίνεται ἡσυχῆ· «μπᾶ, μπᾶ, ἡ Ρήνη μου αὐτὸ τὸ πρᾶμα! Θὰ τὸν ἐκραξε μέσα δ γέροντάς μου· τὸν ἄφηκα στὸ κρεβάτι, μούχε πει πὼς δὲ θάφρευε παρὰ τὸ βράδυ».

Μὰ τὰ λόγια της δὲν τὰ πίστευε οὔτε ἡ ἴδια· ὁ νοῦς της ἐδοῦλευε ἀλλοιῶς : «Χάλευε ποῦ εἶναι αὐτὸς δ μεθύστακας. Κυριακὴ καὶ νὰ μείνει σπῆτι. Μὰ κι αὐτὴ ἡ Ρήνη νὰ τόνε μπάσει μέσα δὲν ἤξερε ποῦ δ κόσμος ἔχει μάτια γιὰ νὰ βλέπει». Καὶ δυνατὰ ξακολούθησε :

«Πάω νὰ ἰδῶ τί γένετα· θὰ σᾶς τήνε φέρω ἐδῶ τὴ Ρήνη νὰ σᾶς πει ἡ ἴδια τί ἐστάθηκε. Μυστικὰ ἡ κοπέλλα μου δὲν ἔχει, οὔτε ψεγάδι κανένα».

Οἱ γυναῖκες ἔχαμογέλασαν. Ἐνα ἄλλο αὐτοκίνητο ἐδιάβηκε μ' ὄλη του τὴ γληγοράδα καὶ ἡ κυρὰ Χριστίνα ξανάρχισε τὴν καταλαλιά της. Βιαστικὰ ἡ Ἐπιστήμη ἐπήγαινε τώρα σπῆτι της.

Κι ἔταν ἔρτασε εἶδε πὼς ἔλα ἔταν ἀλήθεια. Ἡ γειτόνισσα εἶχε πει τὴν ἀλήθεια. Ναι ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ δὲν ἔταν κλεισμένη, μὲς στὴν μπασιά, ποῦ ἐχρησίμευε γιὰ τραπεζαρία καὶ γιὰ σαλόνι, ὅπου κι ἔλας ἔταν ὁ περίφημος κομὸς, δ Ἄντρεας καὶ ἡ θυγατέρα της, ὀρθοὶ καὶ οἱ δύο καὶ γιορτιάτικα ντυμένοι ἐκουθεντιάζαν χαμογελώντας δ ἕνας τᾶλλου.

(Ἀκολουθεῖ)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΘΛΙΜΜΕΝΟΙ ΑΝΤΙΑΛΛΟΙ

I

Πρωτάκουστη μὲ χάρισεσ κορώνα
νὰ βάλω στὸ κεφάλι,
καὶ μ' εἶπες : φόρεσ' την, κυρὰ μου,
στὸν κόσμο δὲν εἶναι ἄλλη.

Μ' ἀτίμητα τὴ στόλισα πετράδια
ποῦ λάμπουν σὺν τ' ἀστέρια,
στὸν οὐρανὸ ψηλὰ τὰ βρήκα,
στὴ γῆ δὲν ἔχουν ταίρια

Δὲν ἔχουν ταιρια τὰ μαργαριτάρια,
τὰ ψάρεψαν νεραίδες,
τέτοιο πολῦτιμο στολίδι,
κυρὰ μου, δὲν ξανάειδες.

Ἄητοὶ, κοράκια, νύχτες κ' ἠλιομένεσ
τὰ ξόμπλια της κεντήσαν.
Μὲ κάθε πέτρα πρὶν κεντήσουν
τὸ στήθος μου τρυπήσαν.

Πρωτάκουστη μὲ χάρισεσ κορώνα
κάποιου πανώριου Θρόνου,
τὴ φόρεσα καὶ νᾶμαι, αἰμένα !
Βασίλισσα· τοῦ πόνου !

II

Μὲ τὴ λύρα στὸ χέρι, ποῦ σοῦδωκε
ἌΟ πανώριος θεὸς τῶν ἀσμάτων,
Πλανεμένος διαβάτης ξεπρόβαλεσ
Στὸ μικρὸ μου νὰ μπῆς περιβόλι.

Στοῦ πλατάνου τὸν ἴσκιο κοιμήθηκεσ
Καὶ σὰν ξύπνησεσ πῆγες στὴ βρύση
Κρουσταλλέν' οἱ κρουνοὶ της ποῦ τρέχουμεσ
Στῆς ἀδρόφυλλης δάφνης τὴ ρίζα.

Διψασμένος νερὸ μὲ τὶς χούφτες σου
Πῆρες κ' ἤπιες. Τὰ κόκκινα ρόδα
Στὴ χρυσόχορδη λύρα σου σκάλωσεσ
Ποῦ τριγύρω σου ἀγέραχ' ἀνθοῦσαν.

Μὲ τοὺς κλώνους τῆς δάφνης στεφάνωσεσ
Τὰ μαλλιά σου, καὶ πάλι ἀπὸ ἐμπρός μου,
Γλυκὲ φίλε, περήφανος διάβηκεσ
Τὸ τραγοῦδι νὰ πῆς σ' ἄλλες χώρες.

III

Ἦθελα νᾶμουν τζιτζικας
νὰ ζῶ μὲ τραγουδάκια,

νᾶχω πατρίδα τὰ βουνὰ
κι ἀδέρφια τὰ πουλιάκια,

νὰ τραγουδῶ σὰ σεβνταλῆς
κρυμμένος στ' ἀκροκλώνια,
νᾶχω τὸν ἥλιο κεραστή,
νὰ μὲ κερνάει αἰώνια

μέσα σὲ χρυσοπότηρο
τῶν λουλουδιῶν τὸ μῦρο,
νὰ τὸ ρουφῶ και νὰ μεθῶ
και νὰ σκορπῶ τριγύρω

τὸ φλογερὸ μεθύσι μου
νὰ πνίξω τὰ φαρμάκια.
Ἦθελα νᾶμουν τζιτζικας
νὰ ζῶ μὲ τραγουδάκια.

Ἵδηςσὸ

ΡΗΝΑ ΛΕΒΑΝΤΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΠΑΛΛΗ

*Σεβαστὲ και πολυξανουμένε μου
Δάσκαλε Ἄλ. Πάλλη.*

Προχτὲς ἔτυχε νὰ εἶμαι στὸ καφενεῖο ὅταν ξαφνικὰ ἔρχεται ἕνας κερατζῆς και φέρνει ἕνα δεμάτι χαρτῆα στὸ δάσκαλο τὸν * * * * ποῦ ἄμα τ' ἄνοιξε και τὰ εἶδαν οἱ ἄνθρωποι οἱ ἄλλοι τ' ἄρπαξαν γλήγορα γιατί ὅλοι φχαριστήθηκαν ἀπ' τὰ χαρτῆα ἐκεῖνα ποῦταν γραμμένα στὴ Ρωμῆικη γλώσσα.

Τὰ εἶδα και γὼ και μ' ἄρεσαν πολὺ γιαντὸ θὰ σὲ παρακαλέσω πολὺ νὰ μοι στείλῃς κάμποσα χαρτῆα ἀπ' αὐτὰ γιὰ νὰ τὰ δῆλαβᾶζω και γὼ και νὰ τὰ καταλαβένω και καμπόσους χάρτας τσ' Γεωγραφίας γιὰ νὰ γλέπομε κἄμεις οἱ δυστυχισμένοι τοῦ κόσμου.

Ἐπειδὴ ξέρου ὅτι χουρὶς ἄλλο θὰ μοι τὰ στείλῃς ἀπὸ τώρα σ' εὐχαριστῶ.

ὁ δοῦλος

* * * * *

* * * * 18 τάλωνάρι 1912

Κύριε Πάλλη,

Λίβερπουλ,

Σκοπὸς μου εἶνε νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ στείλετε καμμιά εἰκοσαριά κομμάτια Ἰλιάδα και Γλώσσα και Ζωή.

Θὰ μοῦ χρειαστοῦν νὰ τὰ μοιράσω και πιστεύω νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθῆτε αὐτὰ ποῦ γυρεύω. Γιὰ τὸν σκο-

πὸ αὐτὸ ἤθελα και τὰ βιβλία τοῦ Ψυχάρη, μὰ ἂν και τοῦ ἔγραψα και τοῦ Ξανάγραφα παρακαλῶντας τὸν δὲν πῆρα ἀπάντηση ἄλλη ἀπὸ μιὰ ὑπόσχεση μονάχα. Δὲν ξέρω τί συμβαίνει. Κατ'ἀλλήλο βιβλίον ξὸν ἀπὸ τὰ πάνω θεωρῶ και τὶς Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου· ἂν σᾶς εἶνε εὐκόλο νὰ μοῦ τὰ στείλετε, θὰ μ' εὐκολύνετε πολὺ στὴ δουλειά μου, καθὼς και τὰ βιβλία τῆς κ. Δέλτα.

Ἐξῶρα γιὰ μένα θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ στείλετε μιὰν Ἰλιάδα καινούργια ἔκδοση, τὴ Φυσική και ὅ,τι ἄλλο καινούργιο εἶνε στὸ χέρι σας.

Μὲ ὑπόληψη και ἀγάπη

* * * * *

Κύριε Α. Πάλλη,

Ἐπαναστάτες στὴ ἰδέα και στὴ γλώσσα πολεμᾶμε γιὰ τὸ ξύπνημα τοῦ ἐργάτη Λαοῦ.

Τὸ ἀναγνωστήριο και ἡ βιβλιοθήκη μας φτωχικὰ και μιὰ σπιθαμὴ δουλεύει γιὰ τὴν ἰδέα.

Δὲ διαθέτουμε πολλὰ γιὰ νᾶγοράσουμε τὰ χρειαζόμενα βιβλία γι' αὐτὸ και σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς βοηθήσης. Στείλτε μας τὰ ὁμορφα βιβλία σας και κάνα δύο — (Γλώσσα και Ζωή) — γιὰ τὴν προπαγάνδα.

Μ' ἐχτίμηση ὁ γρ.

* * * * *

© ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἐνα δειλινὸ ἀξέχαστο πέρασαμε τὴν παρασμένη Παρασκευὴ στὸ σπῆτι τοῦ Μανόλη Καλομοίρη. Εἶμασθε καλεσμένοι ἡ δ. Μάρικα Κοτοπούλη, οἱ ἀδερφάδες τῆς κ. Καλομοίρη Ἀλεξάντρα (παραστικὴ ἀπὸ τὴν πόλη μας) και Τζούλια Παπαμόσκου, και οἱ κύριοι Κ. Παλαμάς, Γ. Δραγούμης, Γρ. Ξενόπουλος, Μάρκος Παπαμόσκος, Ν. Παπαγεωργίου και Δ. Ταγκόπουλος, κι ὅλοι μας γιὰ νᾶκούσουμε τὸν κ. Πάλλη ποῦ θὰ μᾶς διάβαζε κομμάτια ἀπὸ τὴ μεταφράσή του τοῦ «Ἐμπορο τῆς Βενετίας».

— Πρῶτα πρῶτα ὁ Καλομοίρης και ἡ Τζούλια Παπαμόσκου καθίσανε στὸ πιάνο και παίζανε τοῦ Grieg τὸν «Πῆρ Γκόντ». Καὶ μετὰ, ὁ κ. Πάλλης μᾶς διάβαζε τὴν τελευταία πράξη τοῦ «Ἐμπορου», ποῦ τὴν καταχροκοτήσαμε. Μὰ τὸ πῶ ὁμορφο ἀπ' ὅλα και τὸ πῶ πρῶτότυπο κι ἀξέχαστο εἶτανε ἡ Μολιβῶτσια «Στυλιανοῦλα Στυλιανή» ποῦ μᾶς τὴν τραγουδῆσε ὁ κ. Πάλλης, ὁ ποιητῆς τῆς, και τὴν ἔπαιξε στὸ πιάνο ὁ Καλομοίρης, ὁ συνθέτης τῆς.

— Πᾶει πᾶ, ὁ Ξενόπουλος εἶνε δικὸς μας, καταδικὸς μας και τὸ θάμα αὐτὸ τὸ χρωστάμε στὸ πέρασμα τοῦ κ. Πάλλης, ἡ σωστότερα, στὴν ὑπέροχη μεταφράση τοῦ «Ἐμπορου», ποῦ ὁ Ξενόπουλος βρῆκε τὴ γλώσσα τοῦ διμῆλη, ποιητικὴ, ἔξοχη. Ὅστε δᾶ κι ὁμπρὸς δὲν ἔχει πᾶ «εἶμαι δημοτικιστῆς, ἀλλ' ἔχει μαλλιάρδος», ἀφοῦ τὸ ἀναγνώρισε πῶς δημοτικισμὸς και μαλλιάρδος ἕνα πράμα εἶναι.

— Ἡ κυρὰ «Ἐστία» χόλιασε γιατί γράψαμε πῶς ὁ κ. Πάλλης στὸ καινούριο βιβλίον του θὰ βάλει γιὰ τίτλο του, πλᾶστ' ὄνομά του, τὸ ἐπίθετο «μαλλιάρδος», κ' ἔγραψε στὸ φύλλο τῆς 1 τοῦ Σεπτέμβρη μερικὲς ἀπὸ τὶς στερεότυπες ἐκείνες κουτοεμπνᾶδες τοῦ κ. Καρδούνη. Τὰ «Κοφία Καρδούνα» μπορεὶ νᾶν τὰ διάβαζε γιὰ τίτλο τοῦ βιβλίου του ὁ κ. Πάλλης, μὰ ἡ οδσία τους ταιριάζει περισσότερο τὰ χωρατὰ τῆς «Ἐστίας».

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΪΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το έξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τριμηνες συντρομές (1 δρ την τριμηνιά).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής α δεν προπληρώσει την συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο.—Τα περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κίόσκια, και στις επαρχίες σ' όλα τα πρακτορεία των Εφημερίδων.

ΟΙ ΑΓΓΛΟΓΕΩΧΤΗΜΟΝΕΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

... πριν άμφοίν μύθον άκούσθε.

Σε σειρά άρθρων στο «Pall Mall Gazette», ο Άδρδος Selbourne, μέλος συντηρητικό της Βουλής των Πατριών, κωφών διοικητής των Άγγλικών κτήσεων της Νότιας Αφρικής, άνθρωπος με μετρημένα λόγια και ειδικώτατος στα Άγροτικά ζητήματα, ξεκινάει την πολιτική του Υπουργού των Οικονομικών Lloyd George και τις δηλώσεις που έκανε στη Βουλή, σε έκλογικές περιόδους. οε συνεντεύξεις με δημοσιογράφους, και σε γράμματά του που δημοσιεύθηκαν στις εφημερίδες. Τα συνοψίζουμε εδώ για τους αναγνώστες του «Νουμά», γιατί θαρρούμε όχι μόνο καλό, αλλά σωστό κι άταράχτητο ν' άκούη κανείς και τα επιχειρήματα της αντίθετης μερίδας σε τέτοια ζητήματα που έχουν κάποιο ένδιαφέρον, έστω και μικρό, για τον τόπο μας.

Αύγουστος 1912

ΑΧΤΗΜΟΝΑΣ

Α' ΡΙΖΟΣΠΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΣ

Ο Lloyd George είναι έχθρος αδιάλλαχτος του σημερινού κτηματικού συστήματος στην Άγγλια. Βρίσκει πως χρειάζεται να ελευθερωθή από τις ά-

λυσσίδες του φεουδαλισμού. Πώς αυτό είναι ή αντί- της κακής καταστάσεως του άγροτικού πληθυσμού, των μικρών μερομιστιών, του συνωστισμού στις πόλεις. Έχει σχέδιο, μάς λέει, που θα καλητερέψη τη θέση των άγροτικών πληθυσμών.

Τί είναι το σχέδιο αυτό, δέν το μάθαμε ακόμα και δε θα το μάθωμε, γιατί δέν υπάρχει. Για την ώρα ο Υπουργός περιορίζεται στον έπαινο και την εδλογία των έκλογικών υποψηφίων που προσπαθούν να εξερεθίσουν τους άγροτικούς πληθυσμούς έναντι των γεωχτημόνων και να κερδίσουν ψήφους με την υπόσχεση πως θα μεταδίδσουν στην κατοχή τους τα χτήματα, στα έπαια τώρα δουλεύουν. Κι αυτό υπόσχονται να το κάμουν καταργώντας τη σημερινή φορολογία κι αντικατασταίνοντάς την με άλλη που θα φορολογήση τόσο βαρειά τα χτήματα, που θα κάνη τους γεωχτήμονες, βλέποντας πως δέν αξίζει να τα κρατούν και να τα καλλιεργούν, να τα αφήσουν στο Κράτος για ένα κομμάτι ψωμί.

Αυτό θα είναι τα άπο-ελέσματα τέτοιας φορολογίας:

α') να φτωχάνη τους γεωχτήμονες.

β') ν' απαλλάξη από φορολογία όσους έχουν κτηνή περιουσία, καθώς τους έκατομμυριούχους ριζοσπάστες π. χ. τους βουλευτές Sir Alfred Mond και Baron de Forest που τόσο γκαρδιακά υποστηρίζουν τη μεταρρύθμιση αυτή της φορολογίας.

Η συνέπεια του πρώτου θα είναι ή καταστροφή της λεγομένης άριστοκρατίας. Αυτό είναι βέβαια ή εχγή και ή επιθυμία των ριζοσπαστών. Άλλά είναι βέβαιοι, πως, στη θέση της, δε θα ξεφυτρώση πλουτοκρατία, της όποιας ή δύναμη, πάλι πιο κραταιά και πιο σκληρή, θα έξουσιάζη τον τοπο, καθώς συμβαίνει στην Άμερική; Φυσικά οι κύριοι πλουτοκράτες δε θα χαρούν για πάντα την έπιρροή και τα προνόμια που τους δίνει ο πλούτος. Άφου χωνευτή το καταδρόχθισμα των άριστοκρατών γεωχτημόνων, θα νάρθη κ' ή σειρά τους. Άλλά οι πλουτοκράτες διαθέτουν άλλα μέσα για την εξασφάλιση της περιουσίας των. Τίποτα δέν τους έμποδίζει, και μερικοί άρχισαν να το κάνουν απλ' τώρα, να τοποθετήσουν ένα καλό μέρος της περιουσίας των στο έξωτερικό σε τρόπο που κι αυτός ο Υπουργός των Οικονομικών να μήν μπορη να το άγγιση (*).

Η άλλαγή της φορολογίας, από α και αν ύποτε-

(*) Και στη Γαλλία είναι γνωστό πως ο Victor Hugo κι ο Grévy είχαν το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας των στο Έξωτερικό. Βλέπε Leroy Beaulieu «L'art du gérer sa fortune».

θη, πώς αποτέλεσμα θα έχη τὸ ἔμμεσο μίσρασμα τῶν γαιῶν στοὺς πολλούς, δὲ θὰ εἶναι παρὰ μεταφορά πλούτου ἀπὸ μιὰ τσέπη σὲ ἄλλη, χωρὶς γι' αὐτὸ νὰ λιγυστέψῃ ἢ κακομοιριά τοῦ κοσμάκη καὶ οἱ σκληροὶ ἔροι τῆς ζωῆς του.

Εἶμαι βέβαιος πῶς οἱ ἔροι αὐτοὶ μπορεῖ νὰ καλητερέψουν. Ὅχι ὁμως μὲ τέτοιες πρωτογενεῖς μεθόδους. Ἡ ἱστορία μᾶς τὸ μαθαίνει. Μιὰ τέτοια μεταφορὰ χτημάτων ἐγινε στὴ Γαλλία, κατὰ τὴν Ἐπαναστάση, καὶ ὁμως ἡ κακομοιριά, ποῦ μᾶς ξαφνίζει ἐδῶ στὴν Ἀγγλία, βρίσκεται καὶ βασιλεύει στὴ Γαλλία.

Β· Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν σὲ δημοσιογραφικὴς συνέντευξις εἶπε πῶς ἡ ἀλλαγὴ τῶν κοινωνικῶν ἔρων πρέπει ν' ἀρχίσῃ μὲ τὰ μεγαλύτερα μερομίστια στοὺς χωρικοὺς. «Κανένα κακὸ δὲ θὰ πάθῃ» ἢ γεωργία, ἂν τὰ μερομίστια ὀριστοῦν σὲ μιὰ λίρα τὴν ἐβδομάδα. Θὰ ἦταν ὁ καλῆτερος τρόπος ἢ γιὰ τὴ βελτίωση τῶν κοινωνικῶν ἔρων τῶν ἐργαζομένων καὶ στὶς ἄλλες δουλειῆς καὶ βιομηχανίες. Οἱ ἀπεργίαι εἶναι καλές, ἀλλὰ μόνο ἀλαφρώνουν τὸ κακὸ. Ἄμα σκαλιστὴ κανεὶς γιὰ νὰ βρῇ τὴν αἰτία τους, θὰ τὴν ἀνακαλύψῃ στὴ γεωργία. Τὸ νὰ πληρώνεται ὁ γεωργὸς 12 ἢ 14 σελίνια τὴν ἐβδομάδα, δὲν εἶναι ζήτημα «προτοφωρᾶς καὶ ζήτησεως» ἀλλὰ συνήθειας καὶ ὀργανώσεως».

Ἀπὸ τὰ λόγια του αὐτὰ ὁ ὕπουργὸς φαίνεται νὰ πιστεύῃ πῶς τὰ ἀγροτικὰ μερομίστια δὲν ὀρίζονται ἀπὸ τὴν «προσφορά καὶ τὴ ζήτηση» καὶ πῶς ἡ γεωργία εἶναι δουλειὰ ποῦ σηκώνει μερομίστι κατωτάτου ὀρίου μιᾶς λίρας τὴν ἐβδομάδα σὲ κάθε χτῆμα τῆς Ἀγγλίας. Ἐπειτα μὲ μαῦρα χρώματα περιγράφει τὴ μονοτονία τῆς ζωῆς στὰ χωριά. Ἡ ζωὴ ἐκεῖ βέβαια εἶναι μονότονη, μάλιστα γιὰ τὴ νεολαία, πολὺ πιὸ μονότονη παρὰ στὴν πόλη. Ἀλλὰ καμμιά νομοθεσία, καμμιά ἀξίωση μερομιστιῶν δὲ θὰ τὴν καλητέρευεν. Ἡ μόνη καλητέρεψη εἶναι οἱ διασκεδάσεις καὶ τὰ μαθήματα ποῦ ὀργανώνουν ὁ μεγαλοκτηματίας καὶ ὁ ἐφημέριος καὶ τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν των δηλ. ἀκριβῶς τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, ποῦ ὁ ριζοσπάτης ὕπουργὸς γυρεύει μὲ κάθε μέσο νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴ μέση.

Σὲ μιὰ συνέντευξή του μὲ Ἀμερικανὸ δημοσιογράφου εἶπε πῶς, μὲ τοὺς σημερινούς ἔρους, ἡ γεωργία δὲν παράγει πορισσότερο ἀπὸ τὸ μισὸ τῆς παραγωγῆς ποῦ θὰ γινότανε μὲ διαφορετικούς ἔρους.

Ἀπέραντες γαῖες, ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ καλλιεργηθοῦν καὶ νὰ δασωθοῦν, χρησιμεύουν σήμερα ἀποκλειστικὰ γιὰ «σπόρτ» καὶ γιὰ κυνήγι.

Ἦτος ἂν δὲν εἶχαμε τὴ σημερινὴ βαρεῖα φορολογία ἢ εἶχαμε σύστημα προστατευτικῆς Γεωργίας, ὅπως ὑπάρχει σὲ ὅλα τὰ ξένα κράτη, θὰ ἦταν δυνατόν νὰ καλητερέψουν τὰ πράματα. Καὶ ὁμως ὁ ὕπουργὸς σκέπτεται νὰ φορολογήσῃ τὴ γῆ ἀκόμα περισσότερο.

Ὅσο γιὰ τὶς ἀπέραντες γαῖες ποῦ μᾶς λείει πῶς χρησιμεύουν σήμερα ἀποκλειστικὰ γιὰ κυνήγι, τίς μόνες ποῦ ξέρω εἶναι μερικὲς στίς ὁποῖες ὑπάρχουν «κουνελοτροφεία», καὶ αὐτὲς ἀκόμα δὲν μπορεῖ νὰ τίς ὀνομάσῃ κανεὶς ἄγονες καὶ ἀχρηστες, ἀφοῦ τὰ κουνέλια εἶναι τροφή καὶ κατὰ συνέπειαν κτηνοτροφία παραγωγικὴ. Οἱ Βάλτοι (moors) τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ὅπου κυνηγοῦν τίς ἀγριόρνιθες (grouse) καὶ τὰ δάση τῆς Σκωτίας ὅπου κυνηγοῦν τὰ λάφια μένουν ἀκαλλιεργητες, γιὰ τὸ νοίκιασμά τους καὶ τὸ κέρδος τοῦ κυνηγιοῦ, καθὼς καὶ ἡ χρησιμοποίησή τους γιὰ προβατοδοσκίαι σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἀγγλίας, εἶναι συμφερότερα ἀπὸ κάθε ἄλλη καλλιέργεια. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἔχει ἐξετασθῆ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν ἐδημοσιεύθηκε.

Καλὸ θὰ ἦταν ὁ Ὑπουργὸς νὰ μελετοῦσε τὸ ζήτημα τῆς μεγαλύτερης δασώσεως στὴν Ἀγγλία. Γλήγορα θὰ ἔβρισκε πῶς ἐκεῖνο ποῦ τὴν ἐμποδίζει ν' ἀναπτυχθῆ εἶναι ἡ φορολογία ἢ δημόσια κ' ἢ δημοτικὴ.

Παρακάτω μᾶς λείει : «Ἄλλη αἰτία τοῦ κακοῦ» εἶναι ἡ ἀεργία· ἐννοῶ ἐκείνη τῶν πλουσίων... Αὐτοὶ εἶναι περίπου 2 ἑκατομμύρια· μόνη τους ἀσχολία εἶναι ἡ διασκέδαση στὴ ράχη τῶν ἄλλων κτλ.

Συμφωνῶ κ' ἐγὼ μὲ τὸν ὕπουργὸ ἐναντίον τέτοιας ἀεργίας καὶ εἶμαι ἔτοιμος νὰ συνεργασθῶ μὲ τὴν ἐναντίον τῆς· ἀλλὰ μὲ τὴ συμφωνία νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ τὸς τὰ φωνάξῃ κατάμουτρα, καὶ ὅχι, ὅπως κάνει, νὰ τοὺς κτηγορεῖ σὲ συναθροίσεις καὶ συλλαλητήρια ἐργατικῶν καὶ χωρικῶν. Βέβαια ἀξιοκαταφρόνητοι εἶναι ὅσοι μεταχειρίζονται τὰ πλούτη τους γιὰ διασκέδασή τους μονάχα καὶ χωρὶς καμμιά συναίσθηση τῆς εὐθύνης τους πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ ὁ ὀνημοκόπος ὕπουργὸς πάντα προσπαθεῖ νὰ παραστήσῃ τέτοιους ὄλους τοὺς εὐπόρους, κυρίως τοὺς πατρικίους καὶ τοὺς γεωχτήμονες, ἐνῶ ξέρει πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι ἢ ἀλήθεια. Ξέρει πολὺ καλά πῶς καμμιά τάξη πλουσίων, περισσότερο ἀπὸ αὐτούς, δὲν ἔχει πλατύτερη συναίσθηση γιὰ τὰ καθήκοντά της πρὸς τὸ Λαὸ καὶ τὴν Πολιτεία καὶ πῶς κάθε εὐκαιρία μεταχειρίζεται γιὰ νὰ ἐργάζεται στὰ δημόσια

Πιστεύω, καθώς και κάθε αμερόληπτος που διαβάζει τους λόγους του, πως αληθινά συμπαθεί τους λιγώτερο τυχερούς από τους συμπατριώτες του· αλλά είναι φανερό πως μισεί και κάθε άνθρωπο που δεν ανήκει στο κόμμα του και δε συμμερίζεται τις θρησκευτικές και πολιτικές δοξασίες του. Γι' αυτό μάς λέει πως υπάρχουν 2 εκατομ. πλουσίων αέργων και έγωιστών. Δέν έγινε ως τώρα καμμιά στατιστική, αλλά όποιος ξέρει την Άγγλία, ξέρει πολύ καλά ότι τέτοιος αριθμός μόνο στην άχαλίνωτη φαντασία του ύπουργού υπάρχει και πως τέτοια λόγια είναι βρισιά και λίβελλος έναντίον του τόπου του.

Γ. Ο ΜΕΓΑΛΟΧΤΗΜΑΤΙΑΣ ΚΙ Ο ΜΙΚΡΟΧΤΗΜΑΤΙΑΣ

Μάθαμε πως επίσημη επιτροπή συστήθηκε για να εξετάση το άγροτικό ζήτημα. 'Ως τώρα το μόνο που ξέρομε είναι πως στη 'Επιτροπή αυτή δέν υπάρχει κανένας ειδικός στην Γεωργία και τους όρους της άγροτικής ζωής και δέν άκούσαμε τίποτα για την πηγή των πληροφοριών της.

Είνα: γνωστό πως οι όροι της άγροτικής ιδιοκτησίας είναι πολύ διαφορετικοί από εκείνης στις πόλεις. Κι όμως το ζήτημα των πρώτων ανακατώθηκε με τέτοια μαστοριά στο ζήτημα των δευτέρων, ώστε να γίνη σύγχυση στα μυαλά του κόσμου και να νομίζεται πως όποιος έχει χτήματα στην έξοχη είναι επίσης πλούσιος σαν εκείνον που έχει στην πόλη.

Γι' αυτό είναι άπαραίτητο να εξετάσωμε την σημερινή θέση στην Άγγλία του γεωχτήμονα και του γεωργού. 'Η καλλιέργεια της γης άποδίδει πολύ μικρότερα κέρδη από κάθε άλλη δουλειά. Το ίδιο κεφάλαιο, ή ίδια εργασία, ή ίδιος κόπος θ' άποδώσουν μικρότερα άποτελέσματα στην καλλιέργεια της γης, από κάθε άλλο είδος εργασίας έμπορικής ή βιομηχανικής. 'Η γεωργία είναι φορτωμένη με βάρη άγνωστα στις άλλες επιχειρήσεις.

II. χ. ό γύρος του κεφαλαίου στη γεωργική επιχείρηση δέ γίνεται περισσότερο από μιá φορά το χρόνο κι αυτό όχι πάντα. Πολλές φορές μάλιστα μιá φορά στα δυό ή τρία χρόνια για λόγους που δέν εξαρτώνται από τη θέληση και την ικανότητα του γεωργού· δηλ. κακοκαιρίες, κτλ. Αυτά βέβαια συμβαίνουν σ' όλα τα μέρη του κόσμου, αλλά στην Άγγλία ή γη φορολογείται βαρύτερα και δέν έχει καμ-

μιá προστασία από το φορολογικό σύστημα της Χώρας.

'Όταν μιλούμε για το νοίκι των καλλιεργησίμων γαιών, ό κόσμος νομίζει πως ό χτηματίας κερδίζει τόκο άπάνω στην πραγματική αξία της γης. Κι όμως δέν είναι έτσι. 'Ο τόκος αυτός είναι τέτοιος που κανένας έμπορος ή βιομήχανος δέ θα τον θεωρούσε άρκετό, αν υπολογισθή ή αξία της γης, το κεφάλαιο που ξοδεύθηκε για τις κατοικίες των γεωργών, τα ύδραυλικά έργα, τους δρόμους κτλ.

'Ίσως οι Ριζοσπάστες δέ μισούν καμμιά τάξη περισσότερο από τους μεγαλοχτηματίες· κι όμως καμμιά άλλη δέν έχει να δείξη περισσότερες εκδουλεύσεις στις άλλες τάξεις. Είναι γνωστή ή εύσυνεθθη και αφιλόκερδη εργασία της στα κοινωνικά, δημοτικά και ένοριακά συμβούλια και στην άμισθο δικαστικό κλάδο. Και σ' όλα αυτά, έκτός από τον τελευταίον, εργάζονται οι διαλεχτοί αντιπρόσωποι: όλων των τάξεων που γειτονεύουν με τα χτήματά τους. Και, έκτός από αυτή τη εργασία, είναι ή ψυχή σ' ένα σωρό άλλα έργα, που αν δέν μπορούν να όνομαστούν δημόσια, είναι όμως έργα κοινής ώφελείας. Παντού τους βλέπει κανείς· από τα νοσοκομεία του χωριού ως τις εκθέσεις των λουλουδιών.

Είνα, θαρρώ, ή μόνη τάξη που, σε χρόνια δίσεχτα, προτίμησε να ζημίωθή εξακολυθώντας να κρατά τους γεωργούς, παρά να τους άφήση χωρίς δουλειά. Κι αυτό γίνεται συστηματικά, σαν κάτι φυσικό, χωρίς καμμιά επίδειξη και ρεκλάμα. 'Όταν, για διαφόρους λόγους, δέ βρίσκεται άνθρωπος να νοικιάση τα χτήματα, ό χτηματίας προτιμά να τα καλλιεργή ή ίδιος για να δίνη δουλειά στους γεωργούς, ενώ συμφέρο του θα ήταν να τ' άφήση άκαλλιέργητα.

Και στις σχέσεις του με τους νοικιαστές, οι χτηματίες έδειχτηκαν πάντα συγκαταβατικοί και κάθε άλλο παρά φιλοχρήματοι. Δέν ξέρω καμμιά έμπορική ή βιομηχανική επιχείρηση στην όποία ό πωλητής να χαρτίξη συστηματικά στον άγοραστή μέρος του ποσού που έχει να λαβαίνη, αν ό άγοραστής βρέθηκε ζημιωμένος. 'Επειτα δέν έχει κανείς παρά να δη τα οικόηματα των γεωργών που οι χτηματίες χτίζουν γι' αυτούς χωρίς κανένα κέρδος ή τόκο.

Στην Άγγλία οι καλλιεργημένες γαίες άποδίδουν καλύτερα από τα δάση. Δέν καταλαβαίνω γιατί ή δασοποίηση παραμελήθηκε στα μέρη μας. Ξέρω όμως πως το φορολογικό μας σύστημα είναι τέτοιο που δέν μπορεί να την ένθαρρύνη, εκείνο που κάνει έντύπωση είναι ή έλλειψη μικροκαλλιεργητών. Αυτό το θεωρώ έθνική συμφορά. Αίτια της ει-

να: ή έλλειψη προστατευτικών μέτρων από τὸ Κράτος. Δὲ βλέπω ή σημερινή Κυβέρνηση τῶν Φιλελευθέρων νὰ ἔκανε ὡς τώρα τίποτα γιὰ ν' αὐξήσῃ αὐτὴ τὴν τάξῃ, ποῦ θὰ ἦταν ἓνα στοιχεῖο ἔθνικό, μιὰ βάση σταθερὴ γιὰ τὸν τόπο μας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΟΥΣ ΔΕΧΕΤΑΙ. Λοιπὸν ὁ κ. Κυριακούλης Μαυρομιχάλης τοὺς δέχεται τοὺς Κρητικούς βουλευτὲς μέσα στὴ Βουλὴ. Σῶνει νὰν τὸν κάνουμε πρωθυπουργό. Τὸ δὴλωσε ρητὰ σὲ γράμμα του πολιτικὸ ποῦ τυπώθηκε στὸ «Σκρίπ». Δέχεται καὶ τοὺς Κρητικούς, κι ὅ,τι ἄλλο θέλουμε δέχεται. Κ' ἔτσι ξαλαφρώνουμε πιὰ κι ἀπ' αὐτὸ τὸ βάρος. Νὰ, ἐπιτέλους κ' ἓνας πολιτικὸς ποῦ τὰ δέχεται δλα. Τί καρτεράμε; Τί ἀφίνουμε τὸν καιρὸ νὰ χάνετ' ἔτσι ἀδικα;

Αἷ, φυσικά, κακὸ εἶναι νὰ λείει τέτια πράματα ἔ κ. Μαυρομιχάλης, μὰ τὸ μεγαλύτερο κακὸ, τὸ ἀπελπιστικώτερο, εἶναι πὼς βρίσκονται ἄθρῳποι καὶ τὰ παίρνουνε σὰ σοβαρὰ τέτια χωρατὰ καὶ πιάνουν καὶ τοῦ τηλεγραφοῦνε συχαρίκια καὶ τὸν ἐπρωχουνε μὲ τὸ τέπιο τοὺς ἀνόητο φέρσιμο νὰ πει καὶ νὰ γράψῃ κι ἄλλα πράματα, ἀκόμα πιὸ φαιδρά.

Ὡστόσο ἐδῶ χωρεῖ καὶ μιὰ ἄλλη ἐξήγησι. Ὁ κ. Μαυρομιχάλης μπορεῖ νὰ ἄρῃξῃ αὐτὴ τὴν τρελλοῖδέα στὴ μέση γιὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἀληθινὰ ἀλλάξαμε ἢ ἂν ξακολουθοῦμε ἀκόμα νὰ κοροϊδεύομαστε μὲ παχιὰ λόγια σὰν τὰ μωρὰ παιδιά. Ἄλοῖμονο, ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ ποῦγινε στὸ χωρατὸ του δὲ θάμεινε καὶ τόσο ἐνθουσιασμένος μὲ τὴν πνευματικὴ μας κατάστασι — ἀφοῦ ἢ πρωτεύουσα μόνον κάπως χαμογέλασε, καὶ ὄλες σκεδὸν οἱ ἐπαρχίες τὸ πήρανε τὸ πρᾶμα σὰ σοβαρά.

ΒΕΝΙΖΕΛΙΚΩΤΑΤΟΣ. Ὁ κ. Βενιζέλος θὰ ἐνθουσιάστηκε περισσότερο ἀπ' ὄλους μὲ τὴ δὴλωσι τοῦ κ. Μαυρομιχάλη. Ἡ Τουρκία μᾶς τὸ δὴλωσε ρητὰ πὼς ἂ δεχτοῦμε τοὺς Κρητικούς βουλευτὲς στὴ Βουλὴ θὰ μᾶς κηρύξῃ ἀμέσως τὸν πόλεμο. Αὐτὸ τὸ ξέρεῖ πολυκαλὰ ὁ κ. Μαυρομιχάλης, κι ἀφοῦ δηλώνει πὼς εἶναι πρόθυμος νὰ τοὺς δεχτεῖ, σημαίνει πὼς εἶναι πρόθυμος νὰ δεχτεῖ καὶ τὸν πόλεμο.

Νὰ, λοιπὸ μιὰ τρανὴ ἀπόδειξι πὼς ἢ χώρα μας παρασκευάστηκε στρατιωτικὰ καὶ ἢ Τουρκία ὅποια ὅρα θέλει ἄς κοπιᾶσι.

Ὁ κ. Μαυρομιχάλης τὸ λείει αὐτό. Ὁ κ. Μαυ-

ρομιχάλης λοιπὸν κάνει τὴ μεγαλύτερη ρεκλάμα στὸ Βενιζέλο ποῦ τὰ κατάρρε σὲ τόσο λίγο καιρὸ νὰ παρουσιάσῃ τὴν Ἑλλάδα ἑτοιμοπόλεμη.

Καὶ τὸ συμπέρασμα: Ἄς μείνει περισσότερο καιρὸ ὁ κ. Βενιζέλος σὰ πράματα, γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ κ. Μαυρομιχάλης νὰ μπομπαρδίζει μὲ δὴλωσεσ πολεμικὲς τὴν Τουρκία.

ΟΙ ΑΜΩΜΟΙ... Μᾶς πληροφοροῦνε ἀπὸ τὴν Πόλη ὅτι ἓνα ἀστεῖο ἐπεισόδιο ἔτυχε μεταξὺ Πατριάρχῃ καὶ Συνοδικῶν. Ὁ Πατριάρχῃ; ἔχαρακτήρισε τὴ στάσι τοῦ Μιχτοῦ Συμβούλιου (τοῦ νὰ θέλει δηλαδὴ νὰνακατῶνεται καὶ στῆς Σύνοδος τὰ πράματα) ὡς «ἄστοργον καὶ μὴ ἠθικόν». Οἱ ἄμωμοι δεσποτάδες σκανταλιστήκανε ἀκούσαντας τὸ «μὴ ἠθικόν» καὶ ζήτησαν ἐρμηνεία τῆς φράσις. Ὁ Πατριάρχῃς διάλυσε τὴ συνεδρία καὶ σηκώθηκε καὶ τοὺς εἶπε, κἀνοντας καὶ τὸ σκῆμα τὸ δηλωτικὸ τῆς πράξις μὲ τὸ χέρι του:

«— Μόνε τὸ «τάδε» εἶναι μὴ ἠθικόν; Δὲν ἔχει κι ἄλλα πράματα μὴ ἠθικά;

«Καὶ παρατήθηκε.

Τοὺς ξέρεῖ ὄλους τί λέρες εἶναι καὶ σὰ νὰν τοὺς εἶπε:

«— Βρὲ μπερμπάντες, τίνοσ τὰ πουλάτε αὐτὰ τὰ ἠθικολογήματα;

Ἔστειλε κι ἀπὸ τὴν ἐξοχή του σὲ Γραμματέα τῆς Σύνοδος ἓναν ἀγγούρι παμμέγεθεσ μὲ τὴ σημεῖωσι: «Κι αὐτὸ εἶναι ἀνήθικο;» καυτηριάζοντας τὴ σεμνοτυφία τῶν ταρτούφων. Ἀνακάλεσε τὴν παραίτησή του».

ΒΔΕΛΥΡΑ ΠΡΑΜΑΤΑ. Ὁχι ἢ Ἀστυνομία, μὰ μερικοὶ ἠθικολόγοι, χαρακτήρισαν **βδελυρὴ** τὴ «Φιορέλλα» τοῦ Χόρν κ' ἔτσι τὸ δραματάκι αὐτὸ μιὰ φορὰ καὶ μόνη παραστάθηκε σὲ θέατρο Κυβέλης.

Δυστυχῶσ οἱ ἠθικολόγοι αὐτοὶ εἶναι καὶ λόγιοι, μερικοὶ τοὺς μάλιστα καὶ σοβαροὶ λόγιοι, ποῦ μπορούσαν κ' ἔπρεπε νὰ βλέπουν καὶ πιὸ πέρα ἀπὸ τὴ μύτη τοὺσ καὶ νὰ ζητάνε ἀπὸ ἓνα ἔργο σκηρικὸ κάπια ἄλλα χαρίσματα ποῦ δὲν ἔχουν καμιὰ σέσι μετὶς ταρτούφικεσ καὶ μισοκακόμοιρεσ κριτικὲσ ποῦ φαίνονται κάθε τόσο σὰ Ἀθηνάλικα φύλλα.

Τοὺσ λογίους μας τοὺσ θέλαμε πιὸ ριζοσπάστεσ καὶ πιὸ ἀνοιχτομάτηδεσ.

ΩΡΕΣ ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ. Σοφὸ τὸ μέτρο τοῦ κ. Υ-

πουργοῦ τῆς Παιδείας, νάρχινήσουνε φέτο τὰ μαθήματα νωρίς νωρίς στὰ δημόσια σχολεῖα, μόλις μπεῖ ὁ Σεπτέβρης.

Δὲν πρέπει, λέει, τὰ παιδιὰ νὰ χάνουν πολύτιμες ὥρες καὶ τὸ Ἔθνος δὲν μπορεῖ νὰ χασομεράει. Ὅ,τι εἶναι νὰ γίνεῖ, πρέπει νὰ γίνεῖ μιὰ ὥρα ἀρχύτερα.

Πάνε πιά τὰ χουζούρια καὶ ἀφεριμ! Μιὰ κ' ἐγινε τέτια σπουδαῖα μεταρρύθμιση τὰ σχολεῖα, καὶ χτυπήθηκε κτακέφαλα ὁ σχολαστικισμὸς καὶ μπήκανε πιά τὰ πράματα στὸν ἴσο δρόμο, δὲν πρέπει νὰ χάνεται οὔτε στιγμή, μὰ τὰ παιδάκια πρέπει νὰ τρέξουνε λαχανιασμένα νὰ γευτοῦνε τὴ θρεφτικὴ τροφή πού ὁ κ. Ὑπουργὸς μὲ τὰ σοφὰ του μέτρα τοὺς μαγέρεψε.

ΠΑΡΑΣΠΟΝΔΙΕΣ. Ὁ φίλος Γρανίτσας, μὰς λένε, ξεκαλοκαιρεῖει σ' ἓνα μέρος τῆς Εὐρυτανίας πού μιλιέται ἢ ἀγνόητη, καὶ ποιητικώτερη ἀκόμα, δημοτικὴ γλώσσα. Εἶναι καὶ δημοτικιστὴς βέρος ὁ φίλος Γρανίτσας, τὸ μολογáει μάλιστα καὶ στὸ σημερινὸ του ἄρθρο πὼς στὶς τελευταῖες ἐκλογὲς πολέμηθηκε ὡς μαλλιάρὸς.

Κι ἔμωσ στὸ σημερινὸ του ἴσια ἴσια ἄρθρο, πού τῷγραψε κεῖ πάνω στὴν Εὐρυτανία, τριγυρισμένους ἀπὸ γνήσιους Ρουμελιῶτες κι ἀπὸ ἔλατα, δείχνει τέτια ἀπονιὰ στὴ γλώσσα του, πού λίγο ἀκόμα καὶ θὰν τὴ μασκάρευε σὲ καθαρεύουσα.

Τί σημαίνει αὐτό; Πὼς δὲν μπορεῖ ὁ Γρανίτσας νὰ γράφει δημοτικῶς; Κάθε ἄλλο. Ὁ φίλος μας ἀπιστεῖ, παρασπονδεῖ στὴ γλώσσα του, ὅχι γιὰ νὰ κρυφτεῖ, μὰ γιὰ νὰ διαβαστεῖ δίχως προκατάληψη ἀπὸ περσότερο κόσμο, ἀκόμα κι ἀπὸ κείνους πού δὲ βλέπουνε μὲ καλὸ μάτι τὸν ἀγώνα μας καὶ δὲ χωνεύουν τὴ δημοτικὴ.

Συχωρεμένους λοιπὸν νάσαι ὁ φίλος μας — μὰ νὰ μὴν τὸ ξανακάνει.

ΜΙΣΟΝΕ-Ι-ΣΜΟΣ. Ὡστε νά, κ' ἓνα ἄλλο χάρισμα τοῦ κ. Δημητρακόπουλου, ὁ μισονεῖσμὸς. Ὁ κ. Γρανίτσας μὰς τὸ λέει στὸ σημερινὸ του ἄρθρο. Ὁ Παπαναστασίου ἀποκλείστηκε ἀπὸ τὸν Κυβερνητικὸ σὺδασμὸ στὶς τελευταῖες ἐκλογὲς γιὰτὶ δὲν τὸν ἤθελε ὁ κ. Δημητρακόπουλος, πού δὲ χωνεύει, λέει, τοὺς σοσιαλιστὲς, πού δὲ θέλει δηλ. νὰ μπουῖνε στὴ Βουλὴ νέοι ἄντρες μὲ ιδέες καὶ μὲ χαραχτήρα ἀνεξάρτητο.

Κι ἔμωσ ὁ κ. Δημητρακόπουλος εἶτανε Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης σὲ Ὑπουργεῖο Ἀνορθωτικὸ, σὲ

Ὑπουργεῖο δηλ. πού ἤθελε νὰ φαίνεται, μπορεῖ καὶ νὰν τὸ λαχταροῦσε στ' ἀληθινά, πὼς ὑποστηρίζει τοὺς νέους πολιτικούς, πού ἀκολουθάνε κάπια ὀρισμένη πολιτικὴ ἀρχὴ κ' ἔχουν κάπιο χαραχτήρα.

Ὁ κ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ. Ὑστερ' ἀπὸ τὸ φαμφαρόνικο πολιτικὸ γράμμα τοῦ κ. Μαυρομιχάλη, ἤρθε καὶ μὰς ξαλάφρωσε κάπως ὁ κ. Γούναρης μὲ τίς σεμνές, τίμες καὶ ἀξιόπρεπες πολιτικὲς του δήλωσες. Ὁ κ. Γούναρης θὰ παρουσιαστεῖ μὲ δικό του κόμμα μέσα στὴ Βουλὴ. Μὰ τὴν ἐπιτυχία του ὁ νέος ἀρχηγὸς δὲ θὰν τὴ στηρίξει πάνω στὰ προῖστορικὰ πολιτικὰ τερτίπια, στὰ «θὰ πολεμήσουμε μὲ δ,τι ἔχουμε καὶ δὲν ἔχουμε», «Κάτου οἱ φόροι, κάτω τὰ δάνεια!» καὶ σὰλλα τέτια καὶ τέτια πού μυρίζουνε πιά μούχλα προῖστορικὴ. Ὁ κ. Γούναρης θὰναπτύξει, λέει, πρόγραμμα, θὰ προτείνει μέτρα, θὰ ζητήσῃ μ' ἐργασία κι ὅχι μὲ δημοκοπία νάναδειχτεῖ. Ἡ ὄρα ἢ καλὴ! Μιὰ τέτια ἀντιπολίτεψη μὰς δήλωσε ἄλλοτε κι ὁ κ. Βενιζέλος πὼς ὀνειρεύεται καὶ νά, πού τοῦ τὴ δίνει ὁ Πατρινὸς πολιτευτὴς.

Ἡ ΚΟΙΝὴ ΓΝΩΜὴ

ΑΠΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

Φίλε «Νουμά»,

Ὅχι πὼς τῶχω κ' ἐγὼ σκοπὸ νὰ καταπιαστῶ ἀλφαθητάριο γιὰ τὸ διαγωνισμὸ τοῦ Ἑκπ. Ὅμιλου, πού μπορεῖ καὶ νὰ τὸ κάνω κιόλας, γράφω τοῦτες τίς γραμμές. Αἰτία σ' αὐτὲς μοῦ στάθηκε τὸ πέμτο ἄρθρο τῆς προκήρυξης, πού κατὰ τὴν ιδέα μου, ἀφήνει τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας κάπως σκοτεινὸ. Δυστυχῶς μὲ τὴν παντιέρα, πού σήκωσε κάθε δημοτικιστὴς, τὰ θαλασώσαμε κάμποσο καὶ γεννιέται ἡ ἐρώτηση, πὼς τὴν ἔννοει τὴν κοινὴ δμιλουμένη ὁ Ὅμιλος.

Γιὰ νὰ γράψῃ κανεὶς ἀλφαθητάριο, πρέπει νὰ-χη γιὰ βάση του μιὰ γραμματικὴ μὲ τὸ φτογγολογικὸ καὶ τυπικὸ τῆς, ἀν θέλῃ νὰ μὴ πελαγώσῃ κι ἀν θέλῃ νὰ γράψῃ ἀλφαθητάριο γερὸ κι ὅχι σακάτικο. Ἐμεῖς γιὰ τὴν ὄρα γραμματικὴ ἔχουμε μιὰ, τοῦ Φιλήντα. Πάνω σ' αὐτὴν νὰ στηριχτῆ κανεὶς, ἢ νὰ κάνῃ κάποιες ὑποχώρησες ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀνάλογα μὲ τὸ γούστο του καὶ τὴν παντιέρα του; Αὐτὸ δὲν τὸ λέει ἢ προκήρυξη κι αὐτοῦ μοῦ φαίνεται πὼς

είναι ο κόμπος. Ίστερα, θαρρῶ, πῶς κι ὁ ἴδιος ὁ "Ὀμιλος ἔχει δική του παντιέρα. Μά, θά μοῦ πῆτε, πῶς ὁ "Ὀμιλος ἀφήνει τὸν καθένα ἐλεύτερο νὰ δουλέψῃ ὅπως θέλει· καλὸ αὐτό, μὰ κι ὁ καθένας δὲν εἶναι γλωσσολόγος, κι ἂν φωνάζει ὁ ἕνας κι ὁ ἄλλος γιὰ τὸ καὶ τό, νὰ εἶμαστε βέβαιοι πῶς γιὰ ἐπιχειρηματὰ γούστο τους προβάλλουσε κι ὄχι γλωσσολογικὴ μὲθοδος, ποῦ δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο εὐκόλη. Γιὰ τοῦτο θάθελα τὸ πέμτο ἄρθρο τῆς προκήρυξης νάταν πιδὲ μεγάλο καὶ φωτιστικὸ ὅσο πάει." Ἔτσι ἔλοι, ποῦ θὰ λάβουν μέρος στὸν διαγωνισμό, δὲ θὰ μεταχειριστοῦν π. χ. τὰ αὐ, εὐ, κυ, παρά, ἀφ, ἐφ, ἠφ, ἡ ἀνάποδα κ' ἔτσι ὑπάρχει καὶ κάποιον κέρδος ἀρκετὰ σοβαρὸ γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ διαγωνισμοῦ κι αὐτὸ εἶναι, ποῦ ὁ συγγραφέας, λευτερωμένος ἀπὸ τὴ σκουτάρα τοῦ φτογγολογικοῦ καὶ τυπικοῦ, θάδινε ὅλη του τὴν προσοχὴ στὴ μεθοδικότητα.

Δὲν ξέρω ἂν ἔχω δίκαιο σ' αὐτά, ποῦ ἔγραψα, μὰ θαρρῶ, πῶς δὲν ἔχω καὶ ἄδικο πέρα πέρα. Γιὰ νὰ ἐπιβάλλουμε τὴν ἰδέα μας μιὰ μέρα, πρέπει νὰ χουμε ἑτοιμασμένη δουλειὰ καλὴ, πάνω σ' ὄρισμένους πιδὲ κανόνες, μακρυὰ ἀπὸ τὰ ἀτομικὰ γούστα, ἂν θέλουμε νὰ νικήσουμε μιὰν ὄραν ἀρχήτερα. Γιατὶ ὅσα εἶπα παραπάνω γιὰ ὄσους θὰ καταπιεστοῦν ἀλφαβητάριο γιὰ τὸ διαγωνισμό, τὰ ἴδια μπορῶ νὰ πῶ καὶ γιὰ τὴν ἐπιτροπὴ, ποῦ θὰ κρίνῃ. Τρία, τέσσερα, πέντε πρόσωπα ἂν θὰ ὄριστοῦνε, τρεῖς, τέσσερες, πέντε γνῶμες θάχουν νὰ παλέψουν ἀνάμεσὸ τους γιὰ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο κ' ἔτσι φοβοῦμαι μὴ καὶ κείνο ποῦ θὰ βραβεφτῆ εἶναι ἀλφαβητάριο καλὸ γιὰ τὸν "Ὀμιλο, μὰ ὄχι καὶ γιὰ τὴν ἰδέα μας.

Νὰ γιὰτὶ τὸ πέμτο ἄρθρο τῆς προκήρυξης τοῦ διαγωνισμοῦ δὲ μοῦ φάνηκε γεμάτο, κι ἂν ρωτῆτε τὴν ἰδέα μου, θὰ σᾶς πῶ, πῶς, πρὶν ἀπὸ τὸ ἀλφαβητάριο γιὰ τὰ παιδιὰ, μὰς χρειάζεται μιὰ γραμματικὸύλα γιὰ τοὺς μεγάλους, σύντομη σύντομη, ποῦ νὰ μοιραστῆ μονάχα στοὺς δημοτικιστὰς, κι αὐτὴ νὰ μάθῃ σὲ πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς πολλὰ πράματα, ποῦ δὲν ξέρουσε, μὰ ποῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ ξέρουν, κ' ἔχτὸς ἀπ' αὐτό, νὰ τὸ πάρῃ ὁ καθένας μας ἀπόφαση ν' ἀφίσουμε τὶς ἀτομικὰς μικροφιλοτιμίες καὶ τὰ γουστὰκια μας καὶ ν' ἀκολουθήσουμε ὄλοι, μὰ ὄλοι πιδὲ, ἕνα σύστημα μονάχα. Αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἔχῃ κάνει ἡ γραμματικὴ τοῦ Φιλήντα, μὰ δὲ τὴν ἔκανε γιὰ δύο λόγους· πρῶτος, ποῦ εἶναι μεγάλη, ἀκριβὴ κ' ἐπιστημονικὴ καὶ δεύτερος, ἀγκαλά κ' εἶναι βραβεμένη ἀπὸ τὸν Ψυχάρη, ποῦ εἶναι σὲ πολλὰ, πρὸ πάντων στοὺς ὄρους, ἔτσι ριζοσπαστικὴ, ποῦ καταντάει πολλὰς φορὰς στὸ γελοῖο, καὶ ρίχνει μιλια καὶ μιλια πίσω τὸ ζήτημά μας. Κι αὐτὰ τὰ λέγω, ὄχι γιὰτὶ δὲν ἔχτιμῶ κ' ἔκεινον ποῦ

τὴν ἔγραψε κ' ἔκεινον ποῦ τὴ βράβεψε. Ὁ Φιλήντας μὲ τιμᾶει μὲ τὴν φιλία του καὶ τὸν Ψυχάρη τὸν ἀναγνωρίζω Διδάσκαλό μου καὶ ἀρχηγὸ στὸ ζήτημα. ἴσια ἴσια γιὰτὶ τοὺς ἀγαπῶ καὶ τοὺς δύο τὰ λέω αὐτὰ καὶ γιὰτὶ ἀγαπῶ πιδὲτερο τὴν ἰδέα μας, ποῦ ὁ μονάκριβός μου πέθος εἶναι νὰ νικήσῃ μιὰν ὄρα ἀρχήτερα.

Samsoum

ΑΡΓΥΡΗΣ Ν. ΚΟΡΑΚΑΣ

Ἰπὸ τὴν ὄψ. προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (Πλατεία Κάνιγγος)

(ΙΑΡΥΜΑ ΠΑΗΡΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ)

Ἀνωτέρα Ἐμπορικὴ Σχολή:

(Σκοπεῖ τὸν ἐπιστημονικὸν καταρτισμὸν Ἐμπορῶν, Λογιστῶν, τραπεζ. ἐπαλλήλων κλπ.).

Χημικὴ-Βιομηχανικὴ Σχολή:

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν Χημικῶν καὶ Χημικῶν βιομηχάνων).

Γεωργικὴ Σχολή:

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν ἐπιστημόνων Γεωπόνων).

Μηχανουργικὴ Σχολή:

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν ἐπιστημόνων Μηχανουργῶν διὰ τὸ πολεμικὸν καὶ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν, διὰ τοὺς σιδηροδρομοὺς διὰ τὰ μηχανουργεῖα καὶ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια).

Ἀρχιτεκτονικὴ Σχολή:

(Σκοπεῖ τὸν ἐπιστημονικὸν καταρτισμὸν Ἀρχιτεκτόνων).

Μεταλλευτικὴ καὶ Μεταλλουργικὴ Σχολή:

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν ἐπιστημόνων Μεταλλευτῶν καὶ Μεταλλουργῶν).

Προπαιδευτικὸν σχολεῖον (πρακτικὸν γυμνάσιον):

(Τοῦτο ἐπέχον θέον πρακτικοῦ γυμνασίου ἀποτελεῖται ἐκ δύο τάξεων καὶ εἶνε προπαρασκευαστικὴ σχολή (école préparatoire) σκοποῦσα τὴν κατάρτισιν τῶν μελλόντων νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὰς εἰδικὰς σχολὰς καὶ μὴ ἐχόντων τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα).

Δελτίον Μηνιαῖον τῶν προόδων τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν εἰς 12500 ἀτίτυπα Συνδρομὴ ἐτησίᾳ δρ. 3.

Χημείον ἐπιστημονικόν

καὶ Ἐργαστήρια πρακτικῶν ἐφαρμογῶν

Ἐγγραφαὶ ἀπὸ τῆς 20 Ἀγούστου καὶ ἔξῃς.

Ἐναρξίς μαθημάτων τὴν 15 Σεπτεμβρίου.

ΔΕΚΑΤὸΝ ἘΜΗΝΑΤὸΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΪ ΚΟΝ ΕΤΟΣ 1912-1913

Ἐπισημασμένη παρὼνται δωρεάν.